

Welzijn in dialoog

Kaders voor welzijn in Delfshaven

Dr. Katja van Vliet
Drs. Nanne Boonstra
Drs. Astrid Huygen

April 2005

Inhoud

1	Opzet van de inventarisatie en de conferenties	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Vraagstelling	6
1.3	Opbouw van het eindrapport	7
2	De kaderstellende rol van gemeenten: landelijke ontwikkelingen	9
2.1	Sturen op hoofdlijnen	9
2.2	Om goed te kunnen sturen is informatie nodig	12
2.3	Samenvatting	14
3	De kaderstellende rol van de deelgemeente Delfshaven	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Deelgemeente Delfshaven	16
3.3	Commissie Sociaal	17
3.4	DISCK, SMDD en Delphi-opbouwwerk	19
3.5	Sociaal Raadslieden Rotterdam	22
3.6	Delmatur	24
3.7	Jongeren Actie en Coördinatie Centrum Delfshaven (JACD)	25
3.8	Sport en Recreatie	27
3.9	Conclusie	28
3.10	Voorstel voor de procedure van de kaderstelling	29
4	Relevante ontwikkelingen en thema's voor het welzijnswerk	33
4.1	Inleiding	33
4.2	Ontwikkelingen in welzijn in Rotterdam	33
4.3	Algemene thema's en trends voor het welzijnswerk	40
4.4	Lokale thema's en trends	41
4.5	Thema's en prioriteiten voor de deelgemeente Delfshaven	46
4.6	Conclusie	52
3		

5	Verslag van de werkconferenties en conclusies	55
5.1	Inleiding	55
5.2	Verslag van werkconferentie 1:	55
5.3	Verslag van werkconferentie 2:	67
6	Conclusies en aanbevelingen	81
6.1	Inleiding	81
6.2	Kaderstellende rol	82
6.3	Thema's en prioriteiten	86
7	Literatuur en documenten	89
Bijlagen:		
1	De Utrechtse Plancirkel	95
2	Checklist vragen kaderstelling	99
3	Prestatievelden WMO	101
4	WILL model	103
5	IJkpunten buurtbemiddeling Delfshaven	105
6	Geïnterviewde personen	107

1 Opzet van de inventarisatie en de conferenties

1.1 Inleiding

De Rotterdamse deelgemeente Delfshaven wil haar kaderstellende rol ten aanzien van het welzijnswerk in de deelgemeente beter vormgeven. De omgeving van het deelgemeentelijke welzijnsbeleid is turbulent, onder andere door een veranderend gemeentelijk en landelijk beleid. De portefeuillehouder wil, in samenspraak met de commissie sociaal van de Raad, graag bouwstenen aangereikt krijgen voor een verbeterde kwaliteit van zowel de inhoud van de kaders als de wijze waarop deze kaders worden bepaald.

De deelgemeente Delfshaven heeft het Verwey-Jonker Instituut gevraagd een inventarisatie te verrichten ten behoeve van de inhoudelijke voorbereiding van twee werkconferenties, met als doel de dialoog tussen verschillende betrokkenen op gang te brengen. Deze dialoog dient zodanig te worden vormgegeven dat betrokkenen van zowel deelgemeente als instellingen in de beleidsvoorbereiding en in de uitvoering procedures kunnen ontwikkelen en thema's en prioriteiten kunnen vaststellen voor het welzijnswerk om de kwaliteit van de aansturing en de uitvoering van het welzijnswerk te bevorderen.

1.2 Vraagstelling

De algemene vraagstelling luidt:

Op welke wijze kan de deelgemeente Delfshaven haar kaderstellende rol voor het welzijnswerk in haar deelgemeente vormgeven en welke inhoudelijke kaders kan de deelgemeente voor de middenlange termijn stellen om de kwaliteit van de aansturing en de uitvoering van het welzijnswerk te verhogen?

Alvorens een antwoord op bovenstaande vraag te formuleren zijn de volgende deelvragen aan de orde.

1. Hoe zien betrokkenen de huidige invulling van de kaderstellende rol van de deelgemeente en op welke wijze kan dit volgens betrokkenen beter worden vormgegeven?
2. Hoe zien betrokkenen de huidige taakopvattingen van de betrokken welzijnsinstellingen en op welke wijze kunnen deze volgens betrokkenen beter worden ingevuld?
3. Wat zijn volgens betrokkenen relevante thema's en prioriteiten voor het welzijnswerk in de deelgemeente Delfshaven nu en in de nabije toekomst (in de komende 5-10 jaar?)
4. Welke ontwikkelingen in het landelijke en gemeentelijke beleid en in de beroepsuitoefening zijn relevant voor het welzijnswerk in Delfshaven nu en in de nabije toekomst?

Het Verwey-Jonker Instituut doet met het beantwoorden van de onderzoeksvraag aanbevelingen voor de vormgeving van de kaderstellende rol van de deelgemeente en ook inhoudelijke aanbevelingen. Het Instituut maakt echter geen missie of visie en stelt geen prioriteiten in Delfshaven. Het Instituut draagt overwegingen aan en gebruikt informatie uit de conferenties om te beoordelen welke zaken in Delfshaven voor betrokkenen blijkbaar belangrijk zijn. Het instituut brengt ook kennis in over landelijke ontwikkelingen bij de nieuw in te voeren Wet Maatschappelijke Ondersteuning, over de gemeentelijke beleidsontwikkeling en kennis over de beroepspraktijk, en secundaire analyse van door het Verwey-Jonker Instituut verrichte toekomstverkenningen en onderzoek in Rotterdam

(Veldboer & Mak, 2002, Goewie, 2003; Van Hooijdonk, 2003; Van Vliet et al., 2004).

1.3 Opbouw van het eindrapport

In deze eindrapportage wordt verslag gedaan van de inventarisatie en de twee werkconferenties. In hoofdstuk 2 worden landelijke en lokale ontwikkelingen ten aanzien van kaderstelling beschreven. In hoofdstuk 3 komen de opvattingen over de kaderstellende rol van de deelgemeente Delfshaven (vraag 1) en de taken van de betrokken welzijnsinstellingen (vraag 2) aan bod. Hoofdstuk 4 is gewijd aan de ontwikkelingen ten aanzien van welzijn in Rotterdam (vraag 4) en de inhoudelijke thema's en prioriteiten op landelijk, gemeentelijk en deelgemeentelijk niveau (vraag 3). In hoofdstuk 5 wordt verslag gedaan van de werkconferenties. In hoofdstuk 6 worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

2 De kaderstellende rol van gemeenten: landelijke ontwikkelingen

2.1 Sturen op hoofdlijnen

Kaderstelling en horizontalisering

De RMO constateert in het rapport *Bevrijdende kaders* (2004) dat de overheid in een spagaat tussen terugtrekken en optreden is geraakt. De overheid kan daaruit ontsnappen met een nieuw sturingsconcept. Twee ontwikkelingslijnen vormen daarvan de kern: kaderstelling en horizontalisering. *Kaderstelling* houdt in dat de overheid zich terugtrekt op essentiële kaders en zich vandaar uit actief maar op hoofdlijnen met de samenleving bemoeit. De overheid stuurt met enkele kernregels die enerzijds ruimte bieden aan instellingen, professionals en burgers, maar die anderzijds streng worden bewaakt. *Horizontalisering* wil zeggen dat instellingen en professionals zich, binnen de gestelde kaders, veel meer gaan richten op burgers en op elkaar dan op de overheid. De verantwoording wordt zo ingericht dat burgers actief betrokken raken bij het functioneren van de instellingen. En er vindt veel meer onderlinge vergelijking plaats van instellingen en professionals.

De RMO stelt voor dat de raad deze twee lijnen uitwerkt in zeven opdrachten voor bestuurders. De volgende opdrachten zijn (ook) relevant voor het deelgemeentelijke niveau: prioriteren, feedback, handelingsruimte, gedifferentieerde verantwoording. *Prioriteren* houdt in dat de overheid, samen met burgers en maatschappelijke organisaties, duidelijke keuzes maakt voor beleidsprioriteiten. Zij stellen beleidsagenda's op waarin duidelijk staat wie waarvoor verantwoordelijk is. Instellingen en professionals organiseren *feedback* van burgers en van andere instellingen en professionals over hun functioneren en de resultaten die ze behalen. Kwaliteitshandvesten zijn een goed middel daarvoor. Feedback is gericht op leren, niet op beheersen en afrekenen. Geef burgers, maatschappelijke organisaties, publieke instellingen en professionals *handelingsruimte* om hun eigen passende arrangementen te treffen. Stapel niet sturingsinstrument op sturingsinstrument, maar beperk je tot kaders op hoofdlijnen. Richt de verantwoording zo in dat instellingen en professionals zich naar de overheid verantwoorden op hoofdlijnen. Daarnaast verantwoorden instellingen en professionals zich horizontaal aan burgers en andere instellingen.

Voor de betrokkenheid van burgers bij de kaderstelling en de verantwoording biedt de Utrechtse Plancirkel (Reintjes, 2003) mogelijk handvaten (zie bijlage 1). Hierin wordt een poging gedaan om verschillende vormen van participatieve democratie af te stemmen met de bestaande beleids- en begrotingscyclus binnen het representatieve systeem van gemeentelijk apparaat, gemeenteraad en college van B&W. De verschillende fasen van het beleidsproces, de stappen, rollen en bevoegdheden zijn visueel gemaakt in de Plancirkel. Aangegeven is waar elke partij op elk moment zich in het beleidsproces bevindt, wie er aan zet is en wanneer waarover beslissingen genomen worden.

Kaderstelling op (deel)gemeentelijk niveau

Met de Wet dualisering gemeentebestuur is een duidelijke scheiding aangebracht tussen de bevoegdheden van raad en college. Het college heeft een uitvoerende taak, terwijl de raad de controlerende, vertegenwoordigende, budgetbepalende en kaderstellende rol op zich dient te nemen. Het begrip 'kaderstelling' is niet letterlijk in de Wet dualisering

gemeentebestuur of de Gemeentewet vastgelegd en zorgt in de dagelijkse praktijk voor veel vragen. In de publicatie van de VNG (2004) over de diverse wijze waarop gemeenteraden een praktische uitwerking van het begrip hebben gevonden, wordt de kaderstelling als volgt gedefinieerd:

“Kaderstelling is het normeren van het inhoudelijke, financiële en procedurele speelveld waarop het college zijn bestuursbevoegdheden uitoefent.

Kaderstelling staat daarmee gelijk aan *opdrachtformulering*. De kaders die de raad stelt, zijn op te vatten als *opdrachten* en *randvoorwaarden* waarbinnen het college een bepaald onderwerp uitwerkt en ter hand neemt.

De kaderstelling kan ten eerste betrekking hebben op inhoudelijke doelstellingen en de gewenste maatschappelijke effecten van het beleid, ten tweede op de procedurele randvoorwaarden over de wijze waarop de besluitvorming moet plaatsvinden en ten derde op de financiële en personele middelen. In de VNG-publicatie is een checklist van mogelijke vragen opgenomen. De raad zou zich die kunnen stellen om tot kaderstellende uitspraken te komen die hout snijden (zie bijlage2).

De raad beschikt over verschillende instrumenten om de kaderstellende rol vorm te geven, zoals kaderstellende start- of beleidsnotities; het raadsprogramma, al dan niet gekoppeld aan een planning in de vorm van een lange termijnagenda; de uitwerking van dit inhoudelijk beleidskader in financiële termen in de vorm van een programmabegroting en een voorjaarsnota; en schriftelijk en mondeling vragenrecht, moties, amendementen, interpellaties en initiatiefvoorstellen.

In de praktijk wordt de kaderstellende agenda in veel gemeenten echter grotendeels bepaald door interne planning van de ambtelijke organisatie (en dus door het college). Dit betekent dat er bij politiek interessante onderwerpen voor de raad ruimte moet zijn om zaken op de agenda te plaatsen of in een planning naar voren of naar achteren te halen. Dit betekent dat de planning flexibel moet zijn en enige vrije ruimte moet bieden.

De VNG pleit voor een raad die stuurt op hoofdlijnen. Het uitgangspunt voor kaderstelling op hoofdlijnen is dat raadsleden volksvertegenwoordigers en géén professionals zijn. Zij hebben maar beperkt tijd en inhoudelijke kennis beschikbaar. Kaderstelling betekent niet dat de raad het werk van de bestuurder of het ambtelijk apparaat overneemt. Een raad die werkelijk invloed wil uitoefenen op de vraag welke dringende maatschappelijke vraagstukken op de politieke agenda moeten staan, en hoe deze vraagstukken aangepakt moeten worden, zal zich actief moeten bemoeien met de hoofdlijnen van beleid en de financiële vertaling daarvan. Kaderstelling betekent ook: vooruitkijken, toekomstige ontwikkelingen signaleren en de gevolgen daarvan inschatten. De omslag naar het 'sturen op hoofdlijnen' vergt echter een cultuurverandering die vaak nog niet volledig is gerealiseerd. In haar publicatie geeft de VNG een aantal suggesties voor het sturen op hoofdlijnen (VNG, 2004, pp. 23-24).

2.2 Om goed te kunnen sturen is informatie nodig

Begin 2003 is het ministerie van VWS gestart met een groot project: Welzijn Informatie Landelijk Lokaal (WILL). Het project heeft de volgende doelstellingen: standaardisering van gegevens over producten, methoden en procedures van welzijnswerk; meting van prestaties van welzijnswerk; bovenlokale benchmarking van prestaties van welzijnswerk; kwaliteitsverbetering van de welzijnssector; en oplevering van lokale en bovenlokale rapportages. Het project berust op zelfwerkzaamheid van samenwerkingkoppels van gemeenten en welzijnsinstellingen. Er is een kopgroep gevormd van 17 lokale combinaties. Inmiddels nemen 70 lokale combinaties deel. In Rotterdam doet de deelgemeente Schiebroek/ Hilligersberg mee.

Streefnorm is wat zich ergens in de praktijk als bruikbaar heeft bewezen. Deze best practices worden voorgelegd aan een werkcongres dat twee keer per jaar voor alle deelnemers wordt georganiseerd. Na vaststelling worden ze als algemene standaard geaccepteerd en verder ontwikkeld. Inmiddels zijn best practices vastgesteld voor klanttevredenheidonderzoek en

functieclassificaties met functies die in grote mate vergelijkbaar zijn met de prestatievelden van de WMO (zie bijlage 3 voor de prestatievelden van de WMO). Op basis van best practice zijn voor de deelsectoren sociaal-cultureel werk, peuterspeelzaalwerk en hulpverlening productdefinities afgesproken. Er wordt een geautomatiseerd registratiesysteem aangeschaft voor de registratie van de lokaal uitgevoerde activiteiten die worden gedeclareerd op basis van het productenboek en geclassificeerd volgens de landelijke functieclassificatie. De lokaal geproduceerde informatie over welzijnsprestaties wordt centraal verzameld en verwerkt tot rapportages voor gebruik op lokaal en landelijk niveau.

Het WILL-project hanteert de beleidscyclus, contractcyclus en controlcyclus van de gemeente Utrecht als model (zie bijlage 4). In de jaarcyclus zijn de activiteiten van de gemeente (buitenste ring) en de welzijnsinstellingen (binnenste ring) en de overlegmomenten vastgelegd (zie bijlage). In het WILL-model leveren de instellingen de volgende informatie.

- Een *halfjaarverslag* geeft een overzicht van de afwijkingen tussen het in de jaarbeschikking vastgelegde werk en de feitelijke productie. Het doel is tussentijdse verantwoording van de productie van het lopende jaar.
- Een *signaleringsverslag* biedt een opsomming van – voor het beleid van de gemeente – relevante signalen uit de lokale praktijk en verklaringen voor afwijkingen van begrote en gerealiseerde productie. Doel is het leveren van materiaal voor gemeentelijke beleidsvorming voor de jaarbeschikking n+2 en eventuele bijstelling van productieafspraken voor de jaarbeschikkingen n en n+1.
- Een *trendrapportage* bevat een gefundeerde schets van – voor het beleid van de gemeente relevante – lokale, regionale en/of landelijke trends en ontwikkelingen. Doel is het leveren van materiaal voor de gemeentelijke beleidsvorming op langere en middellange termijn (n+2, 3, etc.).

In de cycli geeft de gemeente de welzijnsinstelling(en) de opdracht om, in de maanden juli, augustus en september (gereed 1 oktober n), op basis van de halfjaar(voortgangs)rapportage een (wijk)signaleringsverslag(en) en een trendrapportage(s) op te

stellen. Genoemde verslagen dienen als basis voor een bespreking in januari n+1, als input voor de ambtelijke organisatie voor het opstellen van de gemeentelijke subsidiedoelstellingen n+2.

2.3 Samenvatting

Binnen de kaderstelling hebben de partijen verschillende rollen en relaties tot elkaar.

Raad-college

Kaderstelling is *opdrachtformulering*. De kaders die de raad stelt, zijn op te vatten als *opdrachten* en *randvoorwaarden* waarbinnen het college een bepaald onderwerp uitwerkt en ter hand neemt. De kaderstelling kan ten eerste betrekking hebben op inhoudelijke doelstellingen en de gewenste maatschappelijke effecten van het beleid, ten tweede op de procedurele randvoorwaarden over de wijze waarop de besluitvorming moet plaatsvinden en ten derde op de financiële en personele middelen.

Gemeente-instellingen

Voor de procedurele kant kan worden aangesloten bij het WILL-project. Het WILL-model (zie bijlage 4) is gebaseerd op de beleidscyclus, contractcyclus en controlcyclus van de gemeente Utrecht waarin de activiteiten van de gemeente, de instellingen en de overlegmomenten zijn vastgelegd. In het WILL-model leveren de instellingen de volgende informatie: halfjaarverslag, het signaleringsverslag en trendrapportage.

Gemeente-burgers

Voor de betrokkenheid van burgers kan de Utrechtse plancirkel gebruikt worden (zie bijlage 3).

Instellingen-burgers

Voor het organiseren van feedback kan gebruik worden gemaakt van klanttevredenheidonderzoek of onderzoek naar ervaren baat. Voor het meten van ervaren baat van het maatschappelijk werk bij cliënten heeft het Verwey-Jonker instituut een instrument ontwikkeld (Melief e.a., 2002).

3 De kaderstellende rol van de deelgemeente Delfshaven

3.1 Inleiding

Zoals beschreven in het eerste hoofdstuk wil de deelgemeente Delfshaven haar kaderstellende rol ten aanzien van het welzijnswerk in de deelgemeente beter vormgeven. Om inzicht te krijgen in de vragen en belemmeringen bij deze kaderstellende rol hebben we interviews gehouden met betrokken partijen. Er is gesproken met vijf raadsleden van de Commissie Sociaal, die verantwoordelijk is voor het stellen van de kaders, een ambtenaar van de sector welzijn, en uitvoerende (categorale) welzijnsinstellingen. Met de volgende partijen is gesproken: DISCK, SMDD, Delphi-opbouwwerk, JACD, Delmatur, Sport en Recreatie en Sociaal Raadslieden Rotterdam. De interviews zijn gehouden aan de hand van een topiclijst. Elk interview kende echter een eigen dynamiek waardoor het zwaartepunt op verschillende onderwerpen lag.

Met de vertegenwoordigers van de verschillende instellingen is gesproken over de taakopvattingen en de samenwerking met andere welzijnsinstellingen. Wederzijdse verwachtingen en mogelijke onduidelijkheid of overlap tussen de taken van verschillende welzijnsorganisaties werden eveneens aan de orde gesteld. Ten tweede is gevraagd naar de invulling van de kaderstellende rol van de deelgemeente. Daarbij is onderscheid

gemaakt tussen de actuele en de wenselijke situatie. De uitkomsten van de interviews vormen de basis van dit onderzoek.

3.2 Deelgemeente Delfshaven

Een ambtenaar van de sector Welzijn legt uit dat de deelgemeente Delfshaven sinds enkele jaren werkt aan het verbeteren van het welzijnsbeleid. Tot op heden ontbreekt het aan een samenhangend verhaal over welzijn en een overzichtelijk inhoudelijk kader waaraan financiële beslissingen kunnen worden getoetst. Ook de taakopvattingen van de instellingen zijn niet helder omschreven. Tijdens een jaarlijks overleg tussen welzijnsinstellingen en de deelgemeente (Commissie Sociaal en college) wordt besproken wat men het komende jaar gaat doen. De programmabegroting is daarvoor het kader. De algemene klacht is dat de basis voor deze onderhandelingen te weinig worden gevormd door een inhoudelijke analyse van de maatschappelijke noden in de deelgemeente Delfshaven en de vraag wat de verschillende welzijnspartners hier aan kunnen bijdragen. De begroting bepaalt te veel de onderhandelingen. De betrokken partijen zijn het met elkaar eens dat de onderhandelingen in de toekomst meer over de noden en de wensen van de inwoners van de deelgemeente moeten gaan.

Uiteraard is men wel aan de slag met actuele sociale vraagstukken in de deelgemeente Delfshaven. In 2003 is de nota Sociale integratie verschenen. Elke deelgemeentelijke sector heeft hieraan een bijdrage geleverd. De deelgemeente heeft ingezet op de volgende levenssferen: veiligheid en leefbaarheid, wonen, weten, werken en welzijn. De hoofddoelstelling is iedereen – zowel individu als groep volwaardig lid te laten zijn van de Delfshavense samenleving. Subdoelen zijn: wegwerken van achterstanden op kennis, werk en inkomen en huisvesting, terugdringen van de hoge verhuismobiliteit, tot stand brengen van meer en stabielere sociale verbanden, bewerkstelligen dat door de deelgemeente gesubsidieerde instellingen en opdrachtnemers de culturele identiteit van de bevolkingsgroepen in Delfshaven accepteren en daarmee rekening houden in hun aanbod.

In deze notitie is een paragraaf over welzijn opgenomen. Daarin wordt de deelgemeente vooral gekend in de rol van subsidiegever, die tal van activiteiten financiert die bijdragen aan integratie en bevorderen van sociale cohesie in de wijken. Het bestaande beleid is erop gericht welzijnsinstellingen zoveel mogelijk in eigen verantwoordelijkheid hun professie uit te voeren. De instellingen hebben een grote mate van handelingsvrijheid vanwege het systeem van budgetfinanciering. De deelgemeente staat op afstand en stuurt op hoofdlijnen.

3.3 Commissie Sociaal

De Wet Dualisering Gemeentebestuur heeft de nodige veranderingen met zich meegebracht (zie ook hoofdstuk 2). Op gemeenteniveau betekent dit dat veel verandert voor de rol van de deelraad (raadscommissies, o.a. de Commissie Sociaal) en het dagelijks bestuur (DB). De samenwerking tussen de deelraad het DB heeft een ander karakter gekregen. In het monistische stelsel was de portefeuillehouder voorzitter van de raadscommissie. Nu is de voorzitter een commissielid. De raadscommissie beschouwt zichzelf niet langer als een soort medebestuurder, maar heeft nu veel meer de rol van opdrachtgever. Er is een veel striktere scheiding tussen het formuleren van doelen en de besteding van middelen. De raadscommissies zien voor zichzelf vooral een taak weggelegd in het formuleren van doelen, terwijl het aan het bestuur is te bepalen hoe deze te realiseren en wat daar voor nodig is. Dit geldt ook voor de Commissie Sociaal, die vanuit de deelgemeente Delfshaven verantwoordelijk is voor welzijn.

De kaderstellende rol

De raadsleden van de Commissie Sociaal hebben behoefte aan een nadere invulling van hun kaderstellende taak. De afgelopen twee jaar hebben ze gemerkt dat zowel de politieke partijen zelf, als de ambtelijke organisatie daar nog niet klaar voor zijn. Een ambtenaar merkt in dit verband op dat zij (de ambtenaren) veel meer werken voor het bestuur (de portefeuillehouder) dan voor de raadscommissies. Misschien moet dat wel veranderen in de toekomst.

De Commissie Sociaal heeft in 2004 een poging gedaan te komen tot een opzet voor een inhoudelijk kader. De vraag van de burger was daarvoor het uitgangspunt. Daarbij is een matrix als onderligger gehanteerd waarin enerzijds leeftijdscategorieën en anderzijds domeinen waar welzijn actief is, zijn uiteengezet. De zo ontstane velden werden weerspiegeld door personen en verhaallijnen. Het idee was er een buurtsoap van te maken. Hierover is met de drie grote welzijnsspelers in Delfshaven – DISCK, Delphi-opbouwwerk, SMDD - gesproken. Het overleg tussen de raadsleden en de drie welzijnsinstellingen heeft niet tot een concreet resultaat geleid. De betrokken instellingen gaven te kennen dat de verschillen tussen de instellingen en de raadsleden qua inzicht in het welzijn van de inwoners in de deelgemeente (de 'wat' vraag) en de inzet van middelen (de 'hoe' vraag) te groot bleken om te overbruggen. De argwaan ten opzichte van elkaar (raadsleden en instellingen), en de onderlinge verdeeldheid onder de commissieleden over de mate van abstractie die je kiest als volksvertegenwoordiger (in hoeverre moet je je bemoeien met de hoe-vraag) maakte dat het overleg niet heeft geresulteerd in een goed eindresultaat. Vanuit de Commissie Sociaal wordt ook als reden genoemd om niet langer via de ingeslagen weg voort te gaan, het vooruitzicht op deze werkconferenties Welzijn in Dialoog.

De raadsleden vinden het lastig om voor sociale kwesties concreet haalbare resultaten te benoemen en hoe je moet meten of deze resultaten behaald zijn. Het op tijd over de juiste informatie beschikken is een belangrijke, maar moeilijke opgave. De commissie vindt dat ze tot nu toe gefaald heeft in het formuleren van opdrachten en vragen aan het bestuur.

Leden van de Commissie Sociaal geven te kennen vooral kaderstelling door de raadscommissies wenselijk te vinden. Dit zou de raad kunnen vormgeven door een visie voor een periode van 4-5 jaar op te stellen waarin zij verwoordt hoe de zij aankijkt tegen het welzijn in de wijken. Voor het opstellen van deze visie gaat de raad te rade bij de welzijnsinstellingen, zij vervullen immers een signalerende rol. Ook zijn contacten met bewoners van belang. De visie wordt dan ook bij voorkeur opgesteld in samenwerking met de instellingen en bewoners. Deze visie wordt

vervolgens uitgewerkt in inhoudelijke aandachtspunten die de basis vormen voor het gesprek tussen de deelgemeente en de instellingen over het vaststellen van wat de welzijnsorganisaties leveren en de omvang van het budget dat hiermee gemoeid is.

Met een dergelijke werkwijze zijn niet langer enkel de financiële argumenten richtinggevend, maar ook inhoudelijke argumenten. De instellingen wordt nu te kennen gegeven dat er bezuinigd moet worden, maar inhoudelijke argumenten op basis waarvan vervolgens bepaald wordt wáárop precies bezuinigd wordt zijn er niet. Enige vrije ruimte voor de instellingen is nodig, niet alles moet dichtgetimmerd zijn. De deelgemeente bemoeit zich zo weinig mogelijk met de 'hoe-vraag'. Dit is een verantwoordelijkheid van de instellingen.

3.4 DISCK, SMDD en Delphi-opbouwwerk

DISCK is een brede welzijnsorganisatie die werkzaam is binnen de deelgemeente Delfshaven. DISCK wil bewoners optimaal kansen bieden om zich sociaal, cultureel en individueel te ontwikkelen en tevens een bijdrage leveren aan een beter woon- en leefklimaat in de deelgemeente. Daarom biedt DISCK via haar werkmaatschappijen kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en een omvangrijk programma met sociaal cultureel werk. Het sociaal cultureel werk varieert van cursussen tot recreatieve activiteiten en van feestelijke bijeenkomsten tot hulp- en dienstverlening. Stichting Delphi Opbouwwerk is in 1996 opgericht als zelfstandige organisatie voor opbouwwerk in Delfshaven. De opbouwwerkers van Delphi adviseren bewoners en bewonersgroepen bij het oplossen van problemen in hun woon- en leefsituatie. Opbouwwerkers en bewoners ontplooiën initiatieven op terreinen als veiligheid, sociale integratie, jeugdparticipatie kwaliteit van de woningen en buurtbeheer. Zij worden hierbij op administratief en organisatorisch gebied ondersteund door administratieve krachten.

De Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Delfshaven (SMDD) is een organisatie voor hulp- en dienstverlening die verschillende werksoorten omvat: Maatschappelijk Werk,

Ouderenwerk, steunpunt Mantelzorg en schoolmaatschappelijk werk. Daarnaast leveren ze hulpverlening op maat zoals hulpverlening bij huiselijk geweld, en hulpverlening aan multiprobleemgezinnen. Als belangrijkste beleidsdoelstelling hanteert de SMDD: het onderhouden van een vangnet voor mensen die het voor kortere of langere tijd niet meer alleen aankunnen en dus niet kunnen kiezen voor kansen.

De kaderstellende rol

De directeuren van de drie grootste welzijnsinstellingen in de deelgemeente zijn het eens over het punt van de Commissie Sociaal dat de raadsleden zich hoofdzakelijk moeten bezig houden met de wat-vraag. Het gaat om het stellen van inhoudelijke prioriteiten en de onderbouwing daarvan. Volgens hen is het de taak van de Commissie Sociaal om de juiste vragen te stellen aan het welzijnswerk. Zij zien het als de taak van de instellingen om daarbij aan te sluiten en aan te geven wat zij hieraan kunnen bijdragen. Een dergelijke opstelling geeft de instellingen ruimte om hun professionele expertise in de praktijk tot uitvoering te brengen.

Men mist een inhoudelijke discussie over hoe je gezamenlijk maatschappelijke misstanden aan kan pakken. De kaderstellende rol van de deelgemeente wordt op dit moment ervaren als ofwel te algemeen, ofwel te concreet en te specifiek gericht op doelen en richtlijnen.

De werkplannen en jaarverslagen van de instellingen zouden door de raadsleden gebruikt kunnen worden om over de hoe-vraag te debatteren. De jaarverslagen en werkplannen van de drie instellingen zijn de laatste jaren ook sterk verbeterd. DISCK heeft onlangs een strategische notitie geschreven genaamd 'DISCK in beweging' waarin ze ingaan op het te voeren beleid voor het jaar 2005 en de periode daarna. In deze nota staat een langere termijn visie beschreven over de verwachte ontwikkelingen in de deelgemeenten en de bijdrage die DISCK denk te leveren aan de leefbaarheid in de deelgemeente.

Sociale agenda

Men heeft behoefte aan een sociale agenda ('een stevige paragraaf voor de sociale sector') van de raad voor de hele zittingsperiode. De raad moet daarin aangeven wat de prioriteiten zijn. De instellingen moeten vervolgens zo goed mogelijk aangeven wat ze doen. Het voorstel komt ter tafel om de werkplannen van de instellingen de zittingsperiode van 4 jaar te laten beslaan met een specifieke en meer gedetailleerde uitwerking voor het aankomende jaar en een jaarlijkse toetsing en eventuele bijstelling. Zodoende kan per zittingsperiode worden gerapporteerd en kaders worden gesteld en getoetst. De visie van de deelgemeente op welzijn zou overigens een langere termijn moeten bestrijken, namelijk tussen de 5 á 10 jaar.

Er moet een sociale agenda komen die specifiek genoeg is voor de instellingen om mee te werken, bijvoorbeeld met prioriteiten per leeftijdsgroep en werksoort. Voorkomen moet worden dat er een veelheid aan tegenstrijdige en multi-interpretabele vragen wordt gesteld aan het welzijnswerk. Het voorbeeld wordt gegeven van doelen 'schoon, heel, veilig' en 'sociale integratie'. De instellingen willen weten wat hiermee wordt bedoeld en wat van hen wordt verwacht ten aanzien van bijvoorbeeld sociale integratie. Politieke verschillen binnen de commissie maken het niet eenvoudig tot om tot eenduidige definities te komen.

Welzijnsinstellingen behoren verantwoording af te leggen aan de raad en het dagelijkse bestuur. De drie directeuren laten hier geen misverstand over bestaan. Ze zien dit als hun taak en willen dit ook graag doen. De klacht is dat hiervoor een platform ontbreekt. De directeuren zijn zich bewust van het belang van het afleggen van verantwoording en willen met de raadsleden en ambtenaren in debat over de geleverde inspanningen, prijs en geleverde kwaliteit. Dit debat wordt niet georganiseerd. Het heeft hun voorkeur als een dergelijk debat over verantwoording een officieel karakter heeft.

Een duidelijke sociale agenda helpt bij het maken van keuzes. Dan is het voor de instellingen ook gemakkelijker om met de deelgemeente te onderhandelen. Immers, als ze weten wat er van hen wordt verwacht, kunnen ze aangeven wat haalbaar is. De

accountability-vraag, welzijnsland transparanter maken, is daardoor ook moeilijk te verwezenlijken.

De oorzaak van de beperkte samenwerking en afstemming tussen de Commissie Sociaal en de welzijnssector komt volgens de drie directeuren onder andere doordat er veel onbegrip is tussen de raadsleden, ambtenaren en de instellingen. Negatieve beeldvormingen en vooroordelen over en weer bepalen de toon. "Het zou prettig zijn als we elkaar beter weten te vinden voor de juiste vragen; we meer een team vormen.", aldus een van de directeuren.

3.5 Sociaal Raadslieden Rotterdam

De sociaal raadslieden zijn er om de burger te helpen in het proces van sociale integratie als het gaat om het omgaan met wet- en regelgeving. Ze helpen de weerstand tegen de bureaucratie te overwinnen en maken mensen er weerbaarder tegen. Vaak helpen ze mensen met een lage opleiding en/of een laag inkomen. Deze groep heeft geen middelen om professionele hulp in te schakelen. De taak van sociaal raadslieden is om afglijden te voorkomen.

Sociaal raadslieden zijn wegwijzers in de ingewikkelde wereld van wetten, regelingen, formulieren en (overheids)instellingen. Ze helpen bij opstellen brieven, bezwaarschriften. Iedere Rotterdammer kan er een beroep op doen en de hulp is vertrouwelijk. De sociaal raadslieden houden spreekuren en incidenteel geven ze voorlichting aan groepen en verzorgen ze publicaties.

Samenwerking met andere (welzijns)organisaties is op natuurlijke wijze gegroeid en heeft een hoog toevalskarakter. Afhankelijk van de setting waarin wordt gewerkt ontstaat samenwerking, bijvoorbeeld met organisaties met wie het pand gedeeld wordt. Zoals ouderenwerk, maatschappelijk werk of de wijkwinkels. De sociaal raadslieden zijn vaak een vraagbaak voor andere instellingen zoals maatschappelijk werk en opbouwwerk. De sociaal raadslieden hebben het meeste contact met de zogenoemde broninstellingen (sociale dienst, belastingdienst, uitkeringsinstaties).

De wijkwinkels draaien op vrijwilligers en in toenemende mate stagiaires van MBO opleidingen. Deze vrijwilligers (die soms verenigd zijn in een bewonersorganisatie) worden vaak ondersteund door het opbouwwerk. In de wijkwinkels wordt spreekuur gehouden voor wijkbewoners. Daarmee vangen ze voor de sociaal raadslieden vragen af en kunnen mensen soms al worden verder geholpen. Als de mensen niet direct geholpen kunnen worden, kunnen ze een afspraak maken voor het spreekuur van de sociaal raadsman/-vrouw.

De kaderstellende rol

De raadslieden constateren dat de deelgemeente bepaalde prioriteiten stelt aan de hand van problemen waarmee ze geconfronteerd wordt, zoals overlast, stadsvernieuwing, ingrijpende ontwikkelingen in de openbare ruimte. Op dit moment zijn belangrijke thema's: schoon, heel en veilig én sociale integratie. Hoewel de raadslieden met de eerste prioriteiten weinig hebben is de laatst genoemde wel is een thema waar de sociaal raadslieden op in kunnen haken, namelijk sociale integratie bevorderen door de zelfredzaamheid te vergroten.

Maar dat is niet het kader van waaruit ze geacht worden te werken. De deelgemeente is verantwoordelijk voor een aantal basisvoorzieningen. Het sociaal raadswerk is een van die basisvoorzieningen. Voor basisvoorzieningen heeft de deelgemeente geen eenduidig kader. Ze hechten er belang aan, maar kunnen niet aangeven hoeveel.

De sociaal raadslieden hebben een subsidierelatie met de deelgemeente, maar zijn een algemene instelling die niet categoriaal werkt en vaak met problemen te maken heeft die de deelgemeente overstijgen. Het werk richt zich op individuen en zijn in principe niet specifiek voor een bepaalde deelgemeente of wijk. De signalen die de raadslieden afgeven hebben vaak betrekking op het werk van gemeentelijke of landelijke organisaties zoals de sociale dienst, belastingdienst en uitkeringsorganisaties. De raadslieden worden ondersteund vanuit een stedelijk bureau. Per deelgemeente moet echter jaarlijks subsidie worden aangevraagd. Dit wordt als tamelijk belastend ervaren. Stedelijke aansturing heeft de voorkeur van de sociaal raadslieden.

3.6 Delmatur

Delmatur biedt individuele begeleiding aan leerlingen om spijbelen en voortijdig schoolverlaten (VSV) te voorkomen. Delmatur begeleidt jongeren individueel bij hun schoolloopbaan en legt dwarsverbanden tussen de partners die betrokken zijn bij de inburgering, de ouderbetrokkenheid, veiligheid en meer specifieke vormen van leerlingbegeleiding. Ook verzorgt Delmatur sinds anderhalf jaar (lichte vormen van) opvoedingsondersteuning aan ouders. Onderwijs is in de ogen van Delmatur een belangrijke vorm om met jongeren normen af te spreken. Delmatur biedt een dekkend aanbod voor jongeren en hun ouders, ze worden begeleidt bij hun oriëntatie op de samenleving (stad, buurt, straat, portiek) waarin ze leven. Daarmee wordt tegelijkertijd een bijdrage geleverd aan inburgering.

Samenwerking

Om dit te bereiken is een aantal voorwaarden van belang: de communicatie tussen thuis en de onderwijsinstelling moet goed zijn, leerlingen moeten zich thuis voelen op school en lekker in hun vel zitten, organisaties en instanties moeten samenwerken, elkaar zoveel mogelijk aanvullen en versterken. Hiervoor is vertrouwen nodig tussen instituties. Delmatur weet ook niet alles maar wel wat. Samen kom je tot betere resultaten: "Het zijn clichés, maar het elkaar serieus nemen en daar ook naar handelen is zo ontzettend belangrijk. Iedereen kan iets bijdragen, geef elkaar ook dat gevoel. Dit helpt enorm bij het zoeken naar oplossingen voor problemen. Als deze basishouding niet aanwezig is, is een dialoog niet mogelijk". Delmatur vindt dat de samenwerking tussen instituties tot nu toe onvoldoende is ontwikkeld.

Kaderstellende rol deelgemeente

In de ogen van Delmatur heeft de deelgemeente in eerste instantie een voorwaardenscheppende rol. Het gaat daarbij zowel om de inhoud als om de middelen en hangt nauw samen met een visie die ze heeft op de toekomst van de wijken. De deelgemeente heeft verschillende migrantenorganisaties uitgedaagd een bijdrage te leveren aan het bestrijden van

maatschappelijke problemen. Delmatur is daar destijds op ingehaakt en heeft nu een zekere positie verworven.

De deelgemeente heeft de taak zelf een visie te ontwikkelen op de toekomst van Delfshaven. Ze zou gevolg moeten geven aan de eerder geconstateerde knelpunten uit de onderzoeken naar welzijn in Delfshaven. De aanpak van deze knelpunten veronderstelt vernieuwing. Het is een taak van de overheid om hieraan sturing te geven als vrijwillige samenwerking tussen betrokkenen niet vanzelfsprekend tot stand komt.

Over die visie zijn wel gedachten maar het ontbreekt aan de uitwerking ervan. Iedereen heeft in grote lijnen wel hetzelfde doel, maar hoe dat doel te bereiken, daaraan is nog onvoldoende uitwerking gegeven. De meeste partijen hebben van oudsher een bepaalde rol in het geheel. De bereidheid moet aanwezig zijn om dit enigszins los te laten. Gezamenlijk goed kijken naar wat werkt en wat niet en bedenken hoe het beter kan. Hiervoor is politieke moed nodig, want het vergt dat verder gekeken wordt dan vier jaar.

3.7 Jongeren Actie en Coördinatie Centrum Delfshaven (JACD)

Het JACD heeft hoofdzakelijk een coördinerende rol. De jongerenwerkers die werkzaam zijn bij het JACD zijn doen werken ambulant, maar zijn geen ambulante jongerenwerkers. In die verstande dat ze geen activiteiten voor de jongeren organiseren. Het feit dat ze op straat en pleinen werken zit hem in het achterhalen van informatie en in de contactlegging van jongeren. De werkers hebben een doorverwijs- en signaleringsfunctie.

Kaderstellende rol deelgemeente

Volgens de coördinator van het JACD behoort de rol van de deelgemeente strak en sturend te zijn. Het is volgens hem de taak van de deelgemeente om de welzijninstellingen aan te sturen op hun verantwoordelijkheden, taken en kerndoelen. Hij is van mening dat het in het verleden te vrijblijvend is geweest. Een bepaalde disciplinerende rol is op zijn plaats. Het afgelopen jaar heeft

deelgemeente de goede toon gezet: "Van belang is dat ze deze toon doorzetten".

Het afleggen van verantwoording aan het dagelijks bestuur en de raadleden over de geleverde inspanning is voor het JACD vrij eenvoudig. Het JACD beschikt over een registratiesysteem dat hun werkzaamheden (wie hebben ze geholpen en waarmee) bijhoudt. De informatieve functie van JACD is minder eenvoudig meetbaar te maken. Volgens Nissen moet het hier ook niet over gaan. Het meetbaar maken is iets voor wetenschappers. Het is meer een gevoelskwestie, het moet goed aan voelen. Het afleggen van verantwoording zou daarom ook gedaan kunnen worden door het voeren van gesprekken met professionals door deelgemeente ambtenaren en raadslenden. Ook zouden zij met jongeren kunnen spreken die door het JACD behandeld zijn. Het bezoeken van welzijnsinstellingen en georganiseerde activiteiten kan ook vaker door deelgemeente ambtenaren worden ondernomen.

De relatie tussen het JACD en de deelgemeente is goed. Met name met het dagelijks bestuur onderhoudt het JACD contact. De deelgemeente is ook duidelijk een werkgever en een opdrachtgever. Er is geen sprake van misverstanden of spraakverwarring. De kaderstellende rol van de deelgemeente kan op bepaalde punten nog wel scherper. Zeker naar het welzijnswerk in brede zin is nog een wereld te winnen.

Samenwerking

Vanuit het JACD worden kritische opmerkingen gemaakt over de samenwerking met andere welzijnsinstellingen en wijkpartners in Delfshaven. Deze verloopt niet naar wens. De kwaliteit van het welzijnswerk houdt te wensen over. Een van de redenen hiervan is dat veel professionals te veel gevangen zitten in vergadercircuits. Aan het aanbod aan welzijnsprofessionals ligt het niet, er zijn er genoeg. "Er is meer bevoegenheid nodig". Een betere afstemming en samenwerking komt de jeugd en de jongeren zeker ten goede. Over de samenwerking met jeugdzorg is de coördinator erg tevreden. De activiteiten van Sport en Recreatie leveren ook een positieve bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk.

3.8 Sport en Recreatie

Sportstimulering Delfshaven stelt zich ten doel het creëren van zo gunstig mogelijke voorwaarden voor sportbeoefening, waarin nieuwe initiatieven op sportief en recreatief gebied - bij voorkeur in de vorm van zelforganisatie - tot bloei komen. In het verlengde hiervan draagt Sportstimulering bij aan participatie, betrokkenheid en verantwoordelijkheid van bewoners, sportverenigingen en scholen. Om dit te verwezenlijken is samenwerking met verschillende partners in Delfshaven noodzakelijk. Deze samenwerking is gebaseerd op de BOS (Buurt Onderwijs School) driehoek. Het schoolsportaanbod van Sportstimulering kan niet bestaan zonder de medewerking van de scholen. De coördinator Sportactiviteiten is erg te spreken over het schoolsportaanbod. Een significant deel van de werkzaamheden wordt aan deze kerntaak besteed. Voor de buurtsport is Sportstimulering aangewezen op welzijnsorganisaties. Een voorbeeld hiervan is het project Sport op de Stoep. Vanuit het opbouwwerk en sociaal cultureel werk gezien project van belang voor het betrekken van bewoners bij activiteiten in de woonomgeving, Sportstimulering levert sportmateriaal en ondersteuning van sportopgeleide medewerkers. De buurtsport zit in de ontwikkelingsfase.

Kaderstellende rol deelgemeente

De coördinator Sportstimulering is niet ontevreden over de kaderstellende rol van de deelgemeente. Zeker binnen de schoolsport krijgen ze ondersteuning en waardering van de deelgemeente ambtenaren. Schoolsport staat op de politieke agenda. In 2004 is meer ingezet op naschoolse activiteiten. Over buurtsport is de coördinator minder positief. Hier is nog een wereld te winnen. Het dagelijks bestuur geeft aan dat buurtsport een belangrijke kerntaak is van Sportstimulering. De beschikbare middelen beperken echter de inzet voldoende sportconsulenten. Voor 5 wijken zijn 1,5 fte sportconsulenten inzetbaar. De verwachtingen zijn hoog, de investeringen blijven achter, aldus de coördinator Zij geeft aan dat er voor iedere wijk één sportconsulent zou moeten zijn.

Samenwerking

De samenwerking tussen welzijnsinstellingen en Sportstimulering op buurtsport is niet optimaal. Het sportactiviteitenaanbod van verschillende instellingen is te veel versnipperd. Dit is in het verleden beter gegaan. Op verzoek van de deelgemeente hebben de directies van DISCK, Sport en Recreatie en Delphi-opbouwwerk zich gebogen over de noodzaak om te komen tot de meest gewenste organisatievorm een uitvoering van de buurtsport. Vastgesteld is dat alleen een goede coördinatie tussen de drie aanbieders, uitgebreid met TOS en het JACD tot de gewenste resultaten kan leiden. Door verschillende wisselingen van de wacht bij Sportstimulering is de aansturing van dit afstemmingsoverleg voorlopig gestaakt. Op dit moment vindt er geen afstemming plaats tussen sportactiviteiten georganiseerd door welzijnsinstellingen en Sportstimulering. Deze versnippering komt, zo zegt de coördinator de bewoners van de deelgemeente niet ten goede. Omdat buurtsport een kerntaak is van Sportstimulering is het voor de toekomst wenselijk dat zij een rol krijgen in sportactiviteiten georganiseerd door of binnen welzijnsinstellingen. Voor deze instellingen is sport toch vooral een middel om in contact te komen met de doelgroep.

3.9 Conclusie

Onvrede over de huidige kaderstellende rol van de deelgemeente voert de boventoon. Zowel vanuit de instellingen als de verantwoordelijke ambtenaren en raadsleden is onvrede geuit over de huidige invulling ervan. Een aantal instellingen echter is minder negatief over de kaderstellende rol van de deelgemeente. De raadsleden en verantwoordelijke ambtenaren zitten in een overgangperiode, de invoering van het duale systeem ter vervanging van het monistische systeem is nog niet uitgekristalliseerd. Voor de partijen is het zoeken naar een goede uitvoering van de 'nieuwe' verantwoordelijkheden en taakstellingen. De Commissie Sociaal heeft een opdrachtgeverfunctie richting het dagelijks bestuur, zij behoren de kaders te stellen. De raad geeft aan in samenspraak met welzijnsinstellingen kader te willen stellen voor een periode van 4 jaar. Ook de instellingen geven aan behoefte te hebben aan de lange termijn agenda. Het ontbreken

van een sociale agenda voor een periode van 4 tot 8 jaar wordt als groot gemis ervaren. Jaarrapporten van instellingen zouden als uitgangspunt kunnen dienen voor een inhoudelijke discussie over de inzet van welzijnswerk.

De instellingen onderkennen het belang van het afleggen van verantwoording; tegelijkertijd is men zich bewust van het belang van het stellen van duidelijke kaders. Voor het tot uitvoering brengen van de kaderstellende rol van de deelgemeente is een dialoog tussen welzijnsinstellingen en verantwoordelijke ambtenaren en raadsleden onontbeerlijk. Tijdens de interviews is naar voren gekomen dat het hieraan ontbreekt. Onbegrip en oud zeer hebben er bovendien aan bijgedragen dat de verhoudingen in de loop der tijd zijn verslechterd. Door een respondent is de hoop uitgesproken in de toekomst meer een 'team' te vormen, en als 'team' te werken aan de leefbaarheid in Delfshaven. Deze positieve toon, die ook in andere interviews aanwezig was, geeft blijk van de bereidheid tot samenwerking.

3.10 Voorstel voor de procedure van de kaderstelling

Op basis van de inventarisatie wordt in deze paragraaf een voorstel gedaan voor de procedure van de kaderstelling. Vervolgens wordt een aantal vragen gesteld die bedoeld zijn om tot gezamenlijke definities en nadere uitwerking te komen.

Doel

De deelgemeente formuleert in samenspraak met betrokken instellingen welzijnsdoelen van breed en algemeen op de langere termijn naar specifiek en concreet op de korte termijn.

Uitgangspunten

1. Duidelijkheid over rollen, taken en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen.
2. Bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen de instellingen.
3. Bevorderen van kennisontwikkeling rondom welzijn.

Rollen van de betrokken partijen

- Raad kaderstellend.
- College uitwerkend en uitvoerend.
- Ambtenaren ondersteunend.
- Instellingen: signalerend, feedback organiserend vanuit burgers.
- Burgers: vragen/ behoeften signaleren, articuleren, tevredenheid/ervaren baat.

Procedure: acties en instrumenten

Raad (Commissie sociaal)	College en ambtenaren	Instellingen
1. Visie op welzijn ontwikkelen voor 10-12 jaar	Visie voorbereiden en uitwerken	Trendrapportage (input voor de visie op welzijn).
2. Sociale agenda met prioriteiten voor 4-8 jaar (op hoofdlijnen)	Sociale agenda voorbereiden en uitwerken	Trendrapportage (input voor de sociale agenda)
3. Periodeplan 4 jaar: opdracht aan het welzijnswerk	Periodeplan voorbereiden en uitwerken. Opdracht uitzetten bij de instellingen	Strategisch plan 4 jaar (Gezamenlijk) aanbod van het welzijnswerk (leidraad voor de uitvoering)
4. Jaarlijkse toetsing	Toetsing voorbereiden en uitvoeren m.b.v. jaarverslagen van de instellingen	Jaarverslag (input voor de jaarlijkse toetsing). Overleg met de deelgemeente
5. Bijstelling periodeplan	Bijstelling periodeplan voorbereiden en uitvoeren	Signaleringsrapportage (input voor de bijstelling van het periodeplan van de deelgemeente, en het eigen strategisch plan en het jaarplan)
6. Aan het einde van de zittingsperiode: toetsing en bijstelling sociale agenda	Toetsing en bijstelling sociale agenda voorbereiden en uitvoeren	Trendrapportage (input voor de toetsing en bijstelling sociale agenda)

Het periodeplan bevat een algemene opdracht aan het welzijnswerk en geeft een concrete inhoudelijke uitwerking van de sociale

agenda (wat en waarom en tot op zekere hoogte ook hoe) en de financiële kaders waarbinnen de opdracht moet worden uitgevoerd. Tegelijkertijd moet de opdracht algemeen genoeg zijn om het welzijnswerk genoeg handelingsruimte te geven om zelf de invulling van de opdracht te bepalen en te kunnen inspelen op actuele zaken en problemen.

Ten behoeve van het aanbod aan de deelgemeente treden de instellingen in overleg met elkaar. Ten behoeve van de signaleringsrapportage organiseren de instellingen feedback van burgers (bijvoorbeeld met behulp van wijkpanels, klanttevredenheidonderzoek, onderzoek naar ervaren baat).

Vragen

1. Begripsdefiniëring: wat verstaan de betrokkenen onder de opdrachtgeversrol, sturing op hoofdlijnen? Is het mogelijk te komen tot gezamenlijke definities?
2. Wat vindt men van het voorgestelde procedurele kader? Hoe past het binnen de deelgemeentelijke cyclus?
3. Hoe algemeen of specifiek moet de opdracht aan het welzijnswerk zijn? De opdracht moet in ieder geval aangeven wat de deelgemeente van het welzijnswerk verwacht (in operationele doelen) en waarom, maar moet ook worden aangegeven hoe? En zo ja, hoe specifiek? (zie bijvoorbeeld ijkpunten)
4. Is men het eens met de voorgestelde dialoogmomenten tussen deelgemeente –instellingen - burgers? Hoe moet die dialoog op de verschillende momenten worden vormgegeven?
5. In hoeverre wordt met het voorgestelde model de samenwerking en afstemming bevorderd? Suggesties?
6. In hoeverre wordt met het voorgestelde model de kennisontwikkeling rondom welzijn bevorderd? Suggesties?

4 Relevante ontwikkelingen en thema's voor het welzijnswerk

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de stedelijke ontwikkelingen op het terrein van welzijn in Rotterdam. Daarnaast beschrijven we op basis van eerder verricht onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut algemene en lokale thema's en trends die relevant zijn voor het welzijnswerk. Tot slot gaan we op basis van de interviews en bestudeerde documenten in op de relevante thema's en prioriteiten voor de deelgemeente Delfshaven.

4.2 Ontwikkelingen in welzijn in Rotterdam

Kaderbrief Welzijn

In de kaderbrief welzijn (18 mei 2004) geeft het college van B&W van Rotterdam op basis van een analyse aan op welke manier zij de komende jaren willen inzetten op verbetering van aansturing, de innovatieve kracht en de kwaliteit van het welzijnsveld. De analyse is gebaseerd op de door de Taakgroep Sociale Infrastructuur gesignaleerde problemen (2002), onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut naar de toekomst van het welzijnswerk in Rotterdam (Veldboer & Mak, 2002; Van Hooijdonk, 2003) en

een daarop aansluitend advies van Obelon over de vraag wat stedelijk nodig is voor een goed, samenhangend, welzijnswerk in Rotterdam.

Ambities en doelen

Naar aanleiding van de gesignaleerde knelpunten formuleert het college de volgende *ambities*.

- Helder geformuleerd welzijnsbeleid vanuit stedelijke samenhang vanuit een decentrale context.
- Helderheid in de bijdrage die partijen (gemeente, deelgemeente, instellingen) leveren.
- Kwaliteitsverhoging van het welzijnsveld.

In de brief worden de volgende *sociale doelen met een politieke prioriteit op het snijvlak stad deelgemeente* genoemd:

- Het bereiken van competente ouders van kinderen die goed op hun toekomst voorbereid worden (opvoedingsondersteuning en brede school).
- Bevorderen van sociale cohesie (o.a. straatanpak).
- Bestrijden van sociale uitsluiting (onder andere emancipatie, integratie en de rol van zelforganisaties hierin).
- Het wegnemen van persoonlijke belemmeringen voor maatschappelijke participatie (ondersteuning).

Afbakening en doel welzijn

Het college vat de *doelstelling van het welzijnsbeleid* samen als het bereiken van een situatie waarin competente burgers gestimuleerd worden te participeren in de samenleving. Het welzijnswerk heeft raakvlakken met andere terreinen zoals onderwijs veiligheid en zorg, waardoor op veel plekken een keten ontstaat. Volgens het College is veel rendement in het versterken van welzijn voor de burger te bereiken op terreinen die op het snijvlak liggen van de stad en deelgemeente. In dat licht bakent het College het voor de kaderbrief relevante welzijn verder af naar maatschappelijke vraagstukken die op dat snijvlak liggen en waar gewerkt wordt in netwerken of ketens vanuit de vier sociale doelen met een politieke prioriteit.

Uitgangspunten welzijnsbeleid

Samengevat worden in de brief de volgende overkoepelende uitgangspunten voor welzijnsbeleid gehanteerd; ze zijn hieronder (in iets verkorte vorm) weergegeven:

- Burgers kennen een eigen verantwoordelijkheid voor hun welbevinden. Deze verantwoordelijkheid kan individueel gestalte krijgen, maar ook in sociale verbondenheid met anderen zoals gezin, straat en maatschappelijk middenveld.
- Daar waar de burger onvoldoende mogelijkheden heeft zijn verantwoordelijkheid te nemen is de rol van de overheid in het geding. De overheid faciliteert en schept voorwaarden. Doel is competente burgers die kunnen participeren in de samenleving en daartoe weer de regie van hun eigen bestaan krijgen.
- Er wordt gewerkt vanuit de noden en activering van de burger. Voor het welzijnsdeel dat met publieke middelen wordt betaald dient aan de inzet politiek richting te worden gegeven voor het bereiken van het maatschappelijke effect. Hierbij is het wel nodig dat het welzijnsveld als sparring-partner kan dienen bij het bepalen van de richting. Gemeente en deelgemeente streven naar een heldere vraagformulering. Uiteindelijk kan zo worden aangegeven welke resultaten zijn bereikt (output en, zo mogelijk, de maatschappelijke effecten).
- Welzijn als onderdeel van de keten wordt steeds belangrijker, bijvoorbeeld op het terrein van jeugd, veiligheid en het maatschappelijk werk. Ook bij activering en het toeleiden naar werk kan welzijn een rol vervullen. Uitgangspunt is het versterken van de samenhang van welzijn met andere instellingen.
- De decentrale context is het uitgangspunt. Het streven is stedelijke samenhang waar nodig en verscheidenheid waar mogelijk door een optimale verdeling van bevoegdheden. Voorbeelden van het stedelijk ontwikkelen van producten en het leveren van maatwerk per deelgemeente zijn de straat-aanpak, de jeugdaanpak en het zorgnetwerk.

Acties

Het college benoemt voor het welzijnsterrein de volgende acties (kansen).

- Kwaliteitsontwikkeling en productinnovatie.
- Meer sparringpartner naar de overheid.
- Meer status voor het welzijnswerk.
- Versterking ketenaanpak.
- Samenhangende aanpak van de uitdagingen in de stad.
- Focus op maatschappelijk effect zoals de collegeprioriteiten.

Tot slot stelt het College een aantal vervolgacties voor. In de eerste plaats vernieuwing en samenhang in het welzijnsbeleid en het welzijnswerk door het oprichten van een Sociaal Ontwikkelplatform' (=PowR) waarin gemeente, deelgemeenten, maatschappelijk middenveld en wetenschap elkaar ontmoeten. Ten tweede het versterken van de kwaliteit van het welzijnswerk door een ontwikkelbudget voor een brancheorganisatie. Ten derde vernieuwing in de samenwerking deelgemeente/ gemeente door een samenwerkingsmodel en een aanspreekpunt of 'counterpart' voor het welzijnsterrein bij één van gemeentelijke diensten. Ten vierde meer stedelijke samenhang in de dienstverlening

PowR

Naar aanleiding van de kaderbrief is het Platform ontwikkeling welzijn Rotterdam (PowR) opgericht, dat belast is met het geven van adviezen over de positie en richting van het welzijnswerk.

PowR heeft van het college van B&W drie opdrachten gekregen:

- Doe voorstellen hoe ketens – via het welzijnswerk – versterkt kunnen worden.
- Doe voorstellen voor versterking van het welzijnswerk en voor het optimaal benutten van de signalerende functies van het welzijnswerk (kwaliteit individuele werker, kwaliteit instelling, meetbaarheid output en van effecten).
- Onderzoek een stedelijke basisinfrastructuur en doe voorstellen hiervoor.

PowR komt in februari 2005 met een advies over het organiseren van een betere dynamiek tussen stad, deelgemeenten en de welzijnssector ter versterking van de sociale kwaliteit van Rotterdam. Op verzoek van de wethouder onderwijs en welzijn zal het Verwey-Jonker Instituut samen met de brancheorganisatie sociale sector Rotterdam (BOSS) met een voorstel komen voor een expertmeeting of een serie rondetafelgesprekken. Inzet van de bijeenkomst(en) is om de thematiek van sociale kwaliteit te

vertalen naar keuzen in een sociale agenda van de stad en de regio. Uitgangspunt van de strategische beleidsagenda vormt de bijdrage van de welzijnssector aan de grote problemen van de stad. De sociale agenda moet aansluiten bij de agenda van 'Rotterdam zet door'.

Brancheorganisatie sociale sector Rotterdam

De Brancheorganisatie sociale sector Rotterdam (BOSS) is een in 2004 gevormde organisatie die diverse professionele welzijnssectoren in Rotterdam bundelt met de volgende missie. "De brancheorganisatie versterkt de positie van de sociale sector in Rotterdam. De branches leveren op een eigen wijze en in samenhang met elkaar een essentiële bijdrage aan de ondersteuning van Rotterdammers op het gebied van maatschappelijke dienstverlening en welzijn. De brancheorganisatie:

- ondersteunt de kwaliteitsontwikkeling bij de branches;
- signaleert en definieert de problemen van de stad vanuit de sociale sector;
- voorziet beleidsontwikkelaars en beslissers van de gemeentelijke overheid van informatie over de sociale sector en de sociale infrastructuur."

Het gaat om de volgende branches: het algemeen maatschappelijk werk, het sociaal cultureel werk, het opbouwwerk, het ouderenwerk, de maatschappelijke dienstverlening, het vormingswerk, het jongerenwerk, de kinderopvang.

De brancheorganisatie heeft aangegeven dat zij, in tegenstelling tot de ontstane situatie en ter verbetering van de effectiviteit van de sociale sector, o.a. aan de voorkant van de beleidsontwikkeling wil staan op grond van een eigen professionele positie en verantwoordelijkheid (brief 8 september 2004). Vanuit het oogpunt van haar missie heeft de brancheorganisatie besloten om voor de opdracht van het college van B&W aan PowR een eigen klankbordgroep van deskundigen in te stellen. Die zal zich buigen over de opdrachten die aan PowR worden verstrekt, met hulp van een extern deskundige die de klankbordgroep begeleidt (met uitzondering van opdracht 2).

Op 28 november 2004 heeft een werkconferentie plaatsgevonden. De deelnemers aan de werkconferentie constateren dat de aansluiting van het welzijnswerk op deelgemeentelijk niveau niet spoort met de stedelijke aanpakken. Er werd gesteld: "Het welzijnswerk is gedecentraliseerd en er komt vanuit het stadhuis nauwelijks aansturing van het welzijnswerk. Voor stabiele coalities, bijvoorbeeld op het terrein van veiligheid, is dit wel nodig". Men pleit ervoor "dat er op stedelijk niveau minimaal strategische afspraken gemaakt worden, die vervolgens voor het welzijnswerk op deelgemeentelijk niveau de basis kunnen zijn voor duurzame en stabiele coalities met bewonersgroepen, woningbouwverenigingen, politie en justitie en scholen" (Boonstra e.a., 2004).

Verder kwam naar voren dat het onvermijdelijk is dat er een grote groep Rotterdammers op de arbeidsmarkt kansloos blijft. Voor hen is een duurzaam armoedebeleid nodig, dat zich niet primair richt op betaald werk. Voor welzijnsprofessionals is dit een herkenbaar gegeven. In de dagelijkse praktijk hebben ze veelvuldig met deze doelgroep te maken. Centraal staat het creëren van een goede dagbesteding waar waardering en maatschappelijke betrokkenheid kernbegrippen zijn. De spanning die zit tussen het creëren van een reguliere baan, een ID-baan of vrijwilligerswerk is een dilemma waar men niet uitkomt. Als voorbeeld wordt genoemd de tramconducteurs op de tram in Amsterdam: 'Moet je daar reguliere banen van maken? Als je dat doet heb je te maken met CAO-eisen, en wordt alles duurder. Het gevolg is dat je minder mensen bereikt'. Kijken we naar het individu of naar de *big-picture*? Een ingewikkeld dilemma waar het laatste woord nog niet over gezegd is.

Maatschappelijke zorg: koppeling van welzijn aan zorg

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) moet vanaf 2006 de Welzijnswet gaan vervangen. Volgens de WMO worden de gemeenten verantwoordelijk voor de totstandkoming van een samenhangend stelsel van ondersteuning voor hun inwoners. In dit ondersteuningsaanbod gaan de voorzieningen die geregeld zijn in de Wet Voorzieningen Gehandicapten, de Welzijnswet en delen van de AWBZ op. De AWBZ concentreert zich op zware chronische en continue zorg die grote financiële risico's voor

individuen met zich meebrengen. De op ondersteuning gerichte aanspraken (huishoudelijke zorg, ondersteunende en activerende begeleiding) voor mensen die niet voor verblijf zijn geïndiceerd worden onderdeel van de WMO. Landelijk gezien gaat het om 3 miljard voor voorzieningen die nu al via de Welzijnswet in het Gemeentefonds zitten, verder 1 miljard voor wat nu nog Wet Voorzieningen Gehandicapten heet en een bedrag van 1 of 1,6 miljard uit de huidige AWBZ.

Het primaat van de uitvoering van de taken op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning ligt bij de private partijen. Deze private partijen, bijvoorbeeld welzijnsorganisaties of zorgaanbieders, dienen ingeschakeld te worden bij de uitvoering van de taken in de boven genoemde prestatievelden. Wanneer er geen geschikte particuliere organisaties zijn, kan de gemeente zelf als 'leverancier' optreden. De gemeente dient volgens de beleidsbrief vooral een regierol vervullen. Dat betekent initiatief nemen en partijen aanspreken op hun verantwoordelijkheid. De ontwikkeling van lokale ketens van zorg en dienstverlening dient doublures en hiaten te voorkomen en afstemming tussen partijen te bevorderen.

Gegeven de omvang van deze beleidsoperatie verdient het aanbeveling dat de deelgemeenten in samenwerking met de centrale stad het voortouw te nemen in deze beleidsontwikkeling. De brancheorganisatie moet in vol ornaat aan tafel aanschuiven om straks niet gepasseerd te worden door de (onderdelen van de) zorgsector.

Social Inclusion

Als antwoord op de kadernota Welzijn heeft het overleg van portefeuillehouders van de Rotterdamse deelgemeenten (DGO-deelgemeentelijk overleg) het initiatief genomen om te komen met hun visie aan de hand van het thema *Social Inclusion*.

Hierover heeft begin januari 2005 een miniwerkconferentie plaats gevonden. Bureau Onderzoek op Maat is gevraagd hierover een verhaal op papier te zetten dat op 10 februari aan de wethouder wordt aangeboden. Hiermee willen de portefeuillehouders anticiperen op de discussies die momenteel onder meer binnen PowR gevoerd worden.

Samenvattend

Samenvattend kunnen we stellen dat er op stedelijk niveau veel gaande is op het terrein van welzijn. Welzijn staat in ieder geval (weer) duidelijk op de agenda. Het college vat de doelstelling van het welzijnsbeleid samen als het bereiken van een situatie waarin competente burgers gestimuleerd worden te participeren in de samenleving. Het welzijnswerk heeft raakvlakken met andere terreinen zoals onderwijs veiligheid en zorg, waardoor op veel plekken een keten ontstaat. Volgens het College is veel rendement in het versterken van welzijn voor de burger te bereiken op terreinen die op het snijvlak liggen van de stad en deelgemeente. In dat licht bakent het College het voor de kaderbrief relevante welzijn verder af naar maatschappelijke vraagstukken die op dat snijvlak liggen en waar gewerkt wordt in netwerken of ketens vanuit de vier sociale doelen met een politieke prioriteit. Hoe de bovenstaande ontwikkelingen zich gaan uitkristalliseren en wat dat betekent voor het welzijnsbeleid en welzijnswerk op deelgemeentelijk niveau, zal in de komende tijd duidelijk moeten worden.

4.3 Algemene thema's en trends voor het welzijnswerk

In opdracht van het Platform Kwalificatiebeleid Zorg en Welzijn heeft het Verwey-Jonker Instituut een toekomstverkenning verricht naar ontwikkelingen in zorg en welzijn en de gevolgen daarvan voor de beroepsuitoefening (Van Vliet e.a., 2004). De toekomstverkenning bevat een beschrijving van belangrijke maatschappelijke en beleidsontwikkelingen en veranderingen in de vragen en behoeften van burgers en cliënten, die nu en in de nabije toekomst plaatsvinden. Vervolgens schetst het de gevolgen ervan voor de beroepsuitoefening en de beroepenstructuur.

De onderzoekers signaleren een aantal sociale kwesties. We zien een vermindering van solidariteit en tolerantie tussen (groepen van) burgers, een stijgend aantal alleenwonende ouderen en hulpbehoevenden zonder mantelzorg, toenemende eenzaamheid en sociaal isolement, en het (nog verder) buiten de boot vallen van mensen die niet in staat zijn eigen verantwoordelijkheid te nemen. Daarnaast wordt het werk van professionals beïnvloed

door beleidsontwikkelingen als verzakelijking, vraaggerichtheid, een territoriale aanpak, integraal werken en maatschappelijke zorg (ondersteuning).

Maatschappelijke en beleidsontwikkelingen hebben gevolgen voor de beroepsuitoefening. Professionals moeten in staat zijn hulpvragen te detecteren en te articuleren. Zij moeten beschikken over meer kennis van minderhedenproblematiek en over methoden om sociale integratie te bevorderen en sociale uitsluiting en discriminatie tegen te gaan. Er is behoefte aan professionals die enkelvoudige diensten verlenen (over de hele breedte van de samenleving), evenals geïndiceerde zorg en ondersteuning. Daarnaast is er een stijgende behoefte aan professionals die samenwerken in een integrale aanpak van vragen en problemen. Denk aan het ondersteunen van burgerinitiatieven, vrijwilligerswerk en mantelzorg; het ontwikkelen van netwerken rond kwetsbare (groepen) burgers en het coördineren of aansturen en fungeren als aanspreekpunt.

Voor deze integrale aanpak zijn nieuwe typen professionals nodig. Enerzijds is er behoefte aan meer nabije professionals met een breed perspectief die vooral als netwerker fungeren en als aanspreekpunt voor burgers, vrijwilligers, paraprofessionals en andere professionals. Anderzijds blijft er behoefte aan gespecialiseerde professionals die specifieke kennis en competenties inzetten ten behoeve van bepaalde groepen, vragen en problemen, maar die meer dan nu vaak het geval is hun specialisatie uitoefenen vanuit een meer brede invalshoek (als onderdeel van een keten).

4.4 Lokale thema's en trends

Zoals in hoofdstuk 3 is beschreven noemt het college van B&W in de kaderbrief welzijn de volgende *sociale doelen met een politieke prioriteit op het snijvlak stad - deelgemeente*.

- Het bereiken van competente ouders van kinderen die goed op hun toekomst voorbereid worden (opvoedingsondersteuning en brede school).
- Bevorderen van sociale cohesie (o.a. straataanpak).

- Bestrijden van sociale uitsluiting (o.a. emancipatie, integratie en rol zelforganisaties hierin).
- Het wegnemen van persoonlijke belemmeringen voor maatschappelijke participatie (ondersteuning).

De analyse die ten grondslag ligt aan de kaderbrief is onder meer gebaseerd op de eerdere onderzoeken die het Verwey-Jonker Instituut in Rotterdam heeft verricht naar het Rotterdamse welzijnswerk (Veldboer en Mak, 2002; Van Hooijdonk, 2002; Goewie, 2003)

Bij elkaar geven de drie studies een beeld van de recente ontwikkelingen in het Rotterdamse welzijnswerk, de huidige zwaartepunten, aandachts- en kritiekpunten in het functioneren, suggesties voor mogelijke verbeteringen en tot slot de beschrijving van een concreet ontwikkeld systeem dat in ieder geval in een kritiekpunt voorziet, een sluitend accountability systeem. De bevindingen en resultaten van de onderzoeken zijn gebaseerd op gesprekken met vertegenwoordigers van de bij het welzijnswerk betrokken partijen, documenten- en literatuurstudie en voor wat betreft het accountancysysteem op een intensieve samenwerking met de betrokken welzijnsinstellingen en hun werkers.

Thema's

De laatste jaren is de nadruk in het Rotterdamse welzijnswerk komen te liggen op vijf thema's:

- 1 *Educatie*; gericht op het opheffen en voorkomen van achterstanden en het toerusten van burgers/bewoners zodat zij zich in een complexe samenleving staande kunnen houden. Vindt plaats onder namen als voor/vroegschoolse opvang, opvoedingsondersteuning, taal- en computercursussen.
- 2 *Sociale activering*; het streven naar maatschappelijke participatie met name voor langdurig werklozen. De aanpak is gericht op het ontwikkelen van onbenutte mogelijkheden van mensen zodat ze sterker staan op de arbeidsmarkt, maar ook beter toegerust zijn tot andere vormen van activiteit (vrijwilligerswerk) ingeval betaalde arbeid onbereikbaar is.

- 3 **Leefbaarheid;** Onder het motto schoon, heel, veilig en prettig wonen stimuleert men burgers tot het zelf signaleren van tekorten en mogelijkheden tot verbetering en bemiddelt c.q. ondersteunt bij overleg met instanties die verantwoordelijk zijn voor de inrichting van de woonomgeving. Verdere elementen zijn: preventie van onleefbare situaties door sport en spel, outreachend werken (Thuis op Straat), wijkbrede aanpak (*communities that care*).
- 4 **Recreatie, kunst en cultuur;** aanpak met een breed cursusaanbod, dat de laatste jaren verder is verbreed en meer divers is geworden. Daarnaast specifieke projecten, zoals 'Kids Kunst', galeries met kunstproducten van dak- en thuislozen.
- 5 **Doelgroepen;** multi-etnisch welzijnswerk met speciale aandacht voor vrouwen en ouderen, maar geleidelijk aan ook speciale trajecten voor mannen. Er is een voortdurende afwisseling met tendensen naar een meer specifiek aanbod en generiek gemengd aanbod voor alle etnische groeperingen.

Trends

Zowel thematisch als in de benadering hebben zich weliswaar geen aardverschuivingen voorgedaan, maar wel duidelijke verschuivingen in de hoofdrichting van de aanpak.

De aandacht voor educatie is gepaard gegaan met minder aandacht voor jeugd en jongerenwerk.

De aandacht is verschoven van de nadruk op burgers en doelgroepen van burgers naar de lokale samenleving (wijk en buurt, deelgemeente, die zelf object van interventie zijn geworden).

De aanpak is dwingender met meer aandrang tot participatie voor burgers en minder vrijblijvendheid. De nadruk is meer komen te liggen op de verantwoordelijkheid van de burger voor zijn eigen situatie.

Stond het welzijnswerk in het verleden vaak tegenover de overheid, of in ieder geval kritisch naar de overheid, tegenwoordig is er veel meer sprake van het volgen van de agenda van de overheid en leveren van producten op 'bestelling'.

De invloed van het marktdenken heeft zich ook doen gelden. De oorspronkelijke organisatorische opzet, waarin welzijnswerk

werd gedaan door welzijnsstichtingen die daarvoor van de overheid subsidie ontvingen, is sterk gewijzigd doordat veel welzijnswerk thans op marktconforme wijze wordt uitgevoerd door organisaties die als aannemers in onderlinge concurrentie naar opdrachten dingen die door de overheid worden verstrekt. Daarbij hebben naast de veelal territoriaal werkende welzijnsstichtingen ook andere opdrachtnemers hun intrede, waaronder ook organisaties die met 'winstoogmerk' werken, gespecialiseerd zijn in een specifiek product en minder lokaal gebonden zijn. Tot slot lijkt het welzijnswerk uitgewaaierd te zijn over andere sectoren. Men treft het tegenwoordig ingebouwd aan in bijvoorbeeld scholen, woningcorporaties etc.

Oordelen, kritiepunten en knelpunten

1. De thematische gerichtheid zoals hiervoor beschreven ondervindt brede ondersteuning zowel bij de uitvoerders als de deelgemeentelijke overheden. De verschuivingen die zich tegelijk met de modernisering van de thematische gerichtheid voordeden worden ook als positief en/of als onvermijdelijk beoordeeld.

Naast deze positieve beoordeling over de gerichtheid van het welzijnswerk zijn er echter ook een aantal negatieve oordelen, kritiepunten en knelpunten naar voren gekomen over met name de uitvoering van het welzijnswerk.

2. De instellingen en de professionals zijn al te volgend en 'slaafs' in hun relatie tot de aansturende deelgemeentelijke overheid. Er is weinig professioneel weerwerk op overheidsdirectieven en plannen. Als professionals hebben de welzijnswerkers een deel van hun discretionaire ruimte weggegeven. Overigens bestaat op basis van recente contacten in lopend onderzoek bij de onderzoekers de indruk dat het zelfvertrouwen van de instellingen wel toeneemt.
3. Er is, wellicht mede omdat het werk veel meer via een aanneemmodel wordt aangestuurd, te veel nadruk op projectmanagement en te weinig op de professionele inhoud van de uitvoering.

4. De afstand tussen burger/wijk en professionele welzijnswerker is te groot. De welzijnswerkers zijn veel te weinig zichtbaar en toegankelijk voor de burger.
5. Professionals functioneren te veel als manager, waardoor de uitvoering, ook als die professionele vaardigheid vergt, te vaak gedaan wordt door vrijwilligers en niet specifiek geschoolden. Vaak worden die op een of andere vorm van sociale werkgelegenheidsregeling ingezet (Melkert-banen, ID-banen). Daardoor ontbreekt professionele expertise in de uitvoering.
6. De uitvoering van op zich door alle partijen onderschreven activiteiten en projecten is ondoorzichtig en onduidelijk (niet transparant) ondanks productvoorschriften en accountability-schema's, zoals die contractueel worden vastgelegd.
7. Er is vaak een grote discrepantie tussen beleden ambitieuze doelen en feitelijk in de uitvoering praktisch nagestreefde doelen. Dit valt mede toe te schrijven aan punt 2. Doordat de professional te volgend meegaat in ambitieuze beleidsdoelen en geen weerwerk geeft, wordt werk uitgezet op de onjuiste assumptie dat de doelen in beginsel haalbaar zijn, terwijl de professional door de weerbaarheid van de realiteit en het feit dat hij onvoldoende zelf als professional in de uitvoering bezig is, veel lager gestelde minder ambitieuze doelen moet hanteren.
8. Bij het vervolgens uitblijven van voldoende waarneembare/meetbare resultaten wordt er vaak geen poging gedaan op basis van degelijke evaluatie projecten bij te stellen en opnieuw uit te voeren, maar worden er weer nieuwe projecten uitgezet, die opnieuw starten met te ambitieuze doelen en een onrealistische match van doel en middelen.
9. Met dit alles hangt samen, dat resultaten veelal nagenoeg onzichtbaar zijn. Deels komt dit doordat effecten van welzijnswerkinterventies moeilijk te meten zijn. Daarnaast zijn er erg weinig manieren ontwikkeld om een helder zicht te krijgen op de feitelijke uitkomsten van het welzijnswerk, die aansluiten op wat men realistisch van zulke interventies zou kunnen verwachten. Er zijn wel in toenemende mate voorschriften om feitelijke werkzaamheden in kwantitatieve zin bij te houden en te rapporteren (verrichtingenregistratie), maar het verband tussen geregistreeerde verrichtingen en het

realiseren van effecten voor de bevolking en de lokale samenleving is meestal onduidelijk en niet hard te maken. Een gunstige uitzondering wordt gevonden in het door Goewie c.s. ontwikkelde systeem voor inhoudelijke accountancy sociaal cultureel werk, dat een van de projecten is dat hier aan de orde is. Dat systeem sluit zeer nauw aan op de werkelijkheid van de welzijnswerkinterventies en biedt per type interventie een geëigende manier van resultaat registreren meten.

10. Wijdverbreid zijn de klachten over onvoldoende geld en personeel. Het gebrek aan geld maakt het noodzakelijk, dat de schaarse professionals meer dan gewenst management- en beheerstaken uitvoeren waardoor er voor de uitvoering nog sterker geleund moet worden op de inzet van vrijwilligers en ongeschoolde medewerkers, ook daar waar een professionele inzet nodig zou zijn voor een adequate uitvoering.

4.5 Thema's en prioriteiten voor de deelgemeente Delfshaven

Achtergrondgegevens Delfshaven

In Delfshaven wonen en werken bijna 73.000 mensen op een betrekkelijk klein oppervlak. De verschillende wijken bieden een variëteit aan wonen en werken. De volksbuurt Spangen, het rustige en groene Oud-Mathenesse, de ambitieuze nieuwbouw in Bospolder-Tussendijken, de statige Mathenesserlaan en Heemraadssingel in Het Nieuwe Westen, goedkoop wonen aan het water in Schiemond, stedelijk wonen in Middelland en het schilderachtige Historisch Delfshaven (bron: www.delfshaven.rotterdam.nl). Het totaal aantal inwoners is de laatste jaren iets afgenomen.

Het aandeel allochtonen ligt op 71% (1-1-2004). Van de kinderen tot 14 jaar is meer dan 90% van allochtone komaf. Het percentage lage inkomens is ongeveer 66% (2000) en van de potentiële beroepsbevolking is 19% op zoek naar een baan (2004).

Veiligheidsindex is in 2003 4,85 en is daarmee, net als in de rest van Rotterdam, iets gestegen ten opzichte van het jaar ervoor.

Delfshavense thema's en trends

Vele thema's en prioriteiten dienen volgens onze gesprekspartners en de werkplannen en jaarverslagen van hun organisaties de komende jaren centraal te staan voor het welzijnswerk in Delfshaven. Onderstaand overzicht is niet uitputtend, maar geeft wel de vaakst genoemde onderwerpen weer. De genoemde onderwerpen hebben betrekking op maatschappelijke vraagstukken, maar ook op sturingsvraagstukken die van invloed zijn op de toekomst van het welzijnswerk in Delfshaven.

Analyse broodnodig

Een analyse van de Delfshavense situatie moet nadrukkelijker op de agenda. Op basis van diverse gegevens (demografische gegevens, onderzoek, kennis van instellingen) zou moeten worden nagaan wat er aan de hand is en waar de prioriteiten liggen. Een behoefte aan een lange termijnvisie op welzijn in Delfshaven is duidelijk aanwezig. Een systematisch inzicht in wat de meeste urgente vraagstukken zijn die moeten worden aangepakt in de deelgemeente Delfshaven ontbreekt (Commissie Sociaal).

Maatschappelijke participatie

Veel belang wordt gehecht aan de maatschappelijke participatie van diverse bevolkingsgroepen (o.a. nota sociale intergratie). Met name mensen die niet mee kunnen komen in de huidige dominante zelfredzaamheidsideologie en zich niet op eigen kracht staande kunnen houden in de maatschappij moeten vanuit het welzijnswerk ondersteund worden deze kracht te ontwikkelen.

Opvoedingsondersteuning

De opvoeding en ontwikkeling van kinderen (voorschoolse periode) is een thema waarop inzet vanuit het welzijnswerk nodig is (nota Sociale integratie).

Problemen met opvoedingsondersteuning zouden meer moeten worden benaderd vanuit de bredere pedagogische infrastructuur: ouderparticipatie op school op en gelijkwaardig contact tussen ouders en scholen, jeugd/jongerenwerk, opvang/begeleiding jongeren, rol bewonersorganisaties (migranten), VVE, plaatselijke overheid, peuterspeelzalen, OnderwijsKansenZone. Verschillende

verantwoordelijkheden in de opvoeding beter op elkaar afstemmen. Betere afstemming tussen voorzieningen is noodzakelijk (Delmatur).

Een goed voorbeeld van hoe het anders kan wordt aangehaald door DISCK: de onderwijskanszone. Deze aanpak bestrijkt een periode van 10 jaar. Dit geeft meer mogelijkheden voor afstemming en bijstelling tussen betrokken instellingen. De behoefte bestaat aan een Meerjaren beleidsplan, waarin voor de langere termijn staat geformuleerd waar de welzijnsector zijn pijlen op richt.

Meervoudige problematiek en armoede

Een aantal instellingen (Delmatur, SRR) signaleren een knelpunt in de aanpak van meervoudige problematiek. Personen of gezinnen ondervinden vaak meervoudige problemen: werkloosheid, armoede, maatschappelijk isolement, gebrekkige sociale bindingen, echtscheidingen, langdurige ziektes. De noodzaak van aandacht voor de samenhang tussen de problemen dringt zich steeds meer op. Een meer interactieve wijze van opsporen van problematische gezinnen (*outreaching* werken) is gewenst.

Onveiligheid en overlast

Op het terrein van onveiligheid en overlast wordt in toenemende mate een rol aan welzijnswerk toegedicht. Dit is bij uitstek een voorbeeld waar diverse werkvelden elkaar overlappen. Hieraan wordt ook in de wijkveiligheidsprogramma's aandacht besteed (nota sociale integratie). Bij dit thema ligt een duidelijke link met jeugd en jongerenproblematiek (*zie ook hieronder*).

Doelgroepen

Hoewel de nadruk op een algemeen beleid gericht op alle bewoners dominant lijkt, pleit een aantal gesprekspartners juist wel voor aandacht / aanbod voor specifieke doelgroepen. Vanuit het sociaal cultureel werk wordt bijvoorbeeld aangedrongen op het maken van onderscheid naar leeftijdscategorieën. Problemen, resultaten en methodieken verschillen wezenlijk per groep. Als voorbeeld wordt ook genoemd vrouwen(groepen). Via onderwijsbetrokkenheid op scholen zijn meer vrouwen actief. Zij initiëren nieuwe initiatieven en ondersteuning vanuit bijvoor-

beeld opbouwwerk is gewenst. Twee groepen worden nadrukkelijk genoemd: nieuwkomers en jongeren.

Nieuwe groepen / nieuwkomers

De instroom van nieuwe groepen in de deelgemeente behoeft aandacht. Deze aandacht zou erop gericht moeten zijn nieuwkomers in staat te stellen hun maatschappelijke kansen te benutten. Een van de gesprekspartners constateert dat de allochtonenproblematiek vooral wordt veroorzaakt door een generatiekloof en een cultuurkloof. De rol van zelforganisaties in het proces om deze kloven te dichten is de afgelopen jaren een steeds nadrukkelijker geworden. De positie van de zelforganisaties heeft dan ook al de aandacht vanuit de deelgemeente.

Jeugd en jongerenproblematiek

Jeugd en jongeren blijft een belangrijk aandachtspunt voor het welzijnswerk vinden velen. De inzet op jeugd moet nu vooral schoolgebonden gebeuren. Maar wat te doen met de jeugd die niet op school zit. Het jongerenwerk is er wel, maar is te onzichtbaar geworden. Risico- en probleemgedrag van tieners en jongeren stellen de meeste van de welzijnsorganisaties én anderen (zoals politie en onderwijs) voor belangrijke opgaven. *(zie ook de casus die wordt uitgewerkt tijdens de eerste conferentie op 17 februari 2005)*

Basisvoorzieningen

Een thema dat verschillende gesprekspartners, zowel van een aantal instellingen als de Commissie Sociaal bezig houdt is het volume van de basisvoorzieningen. Onduidelijk is wat precies nodig is in Delfshaven aan basisvoorzieningen en in hoeverre instellingen hierover autonoom kunnen beslissen.

Overige vraagstukken

In samenhang met de ontwikkeling van de deelgemeente Delfshaven zijn nog twee andere onderwerpen genoemd waarin het welzijnswerk een bijdrage zou kunnen leveren. Imagoverbetering van de deelgemeente Delfshaven zou op de agenda moeten. Maar ook de sociale gevolgen van herstructurering is een punt van aandacht. De herstructurering die in delen van Delfshaven

plaats vindt leidt tot afbraak van sociale structuren. Hierop is de komende jaren inzet nodig.

Veranderende wet- en regelgeving

Een ontwikkeling waarmee het welzijnswerk zich geconfronteerd ziet en die nu, maar ook de komende jaren veel impact heeft, is de veranderende wet- en regelgeving op een aantal terreinen. Bijvoorbeeld de positie van de gesubsidieerde arbeid. Vaak zijn welzijnsinstellingen daar in meer of mindere mate van afhankelijk. De wettelijke veranderingen die hieromtrent (gaan) plaats vinden hebben grote gevolgen voor de instellingen. Wetswijzigingen op het terrein van sociale zekerheid (o.a. Wet Werk en Bijstand), Wet Maatschappelijke ondersteuning, vreemdelingenwetgeving, nieuwe huurprijzenwet, Wet Kinderopvang, zijn niet alleen van invloed op de manier waarop de instellingen hun werk doen maar ook op de problematiek waar de bewoners van Delfshaven zich voor gesteld zien. Dit leidt bijvoorbeeld tot verandering in het type vragen waar mensen mee op het spreekuur van de sociaal raadslieden komen. De invloed van de conjunctuur (economische malaise) is ook merkbaar in het type hulpvraag. Momenteel is bijvoorbeeld het aantal WW-problemen toegenomen.

Marktwerking

Het welzijnswerk wordt meer en meer op projectmatige wijze gefinancierd, gericht op het behalen van maatschappelijke rendement. Dit werkt marktgericht werken in de hand. Vraag en aanbod dienen op elkaar te worden afgestemd en de betaling geschiedt per verrichting (DISCK). Dit heeft onder andere tot gevolg dat steeds vaker tot aanbestedingen wordt overgegaan. In andere deelgemeenten (o.a. Noord) zijn welzijnsinstellingen werkzaam uit andere deelgemeenten. Ook zijn steeds meer 'commerciële' welzijnsaanbieders die hun diensten aanbieden. Dit is een ontwikkeling waar ook de deelgemeente Delfshaven zich toe moet gaan verhouden. Daarnaast zal de zorgafnemer in toenemende mate beslissingsbevoegdheid krijgen bij de zorginkoop.

Kwaliteit van (uitvoerend) welzijnswerk

Het welzijnswerk heeft goed gemotiveerd uitvoerend personeel nodig. Daarbij is aandacht voor training en ontwikkeling van competenties zoals affiniteit, binding, compassie, inlevingsvermogen onontbeerlijk (Delmatur). Wat betreft de omvang van personeelsbestanden is het nodig te investeren in transparantie en accountability (DISCK en commissie Sociaal). Pas dan ontstaat inzicht in wat nodig is en ook hoeveel (uitvoerend) personeel hiermee gemoeid is.

Aansturing en afstemming

Door een toenemend belang van de centrale stad moeten de deelgemeentelijke instellingen zich ook weten te verhouden met de stedelijke welzijnsagenda en campagnes. De stadsprogramma's sluiten soms niet aan bij deelgemeente. De vraag is of dat ook het geval is in Delfshaven. De indruk is dat men zich wel kan vinden in gezamenlijke doelstellingen, maar dat de pijn meer zit in interpretatieverschillen over de manier waarop verschillende spelers denken deze doelstellingen het beste te kunnen realiseren. (Voor een schets van deze ontwikkelingen zie ook 4.2.) Vooral de politiek (Commissie Sociaal) heeft behoefte aan meer duidelijkheid over rollen van de betrokken partijen zoals deelgemeente (bestuur, raad, ambtenaren) en de verschillende instellingen.

Samenvattend

De thema's en trends die de welzijnspartners in Delfshaven bezig houden hebben zowel betrekking op prioriteiten op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en problemen binnen de deelgemeente als op de manier waarop de aansturing plaats vindt. Ook de verhouding tussen de deelgemeente en stedelijke ontwikkelingen houdt de gemoederen bezig. Met name dit laatste punt lijkt een thema te zijn dat zich steeds aan de oppervlakte manifesteert en van invloed is op de toekomst van het welzijnswerk.

De maatschappelijke thema's die de gemoederen het meest bezig houden zijn te vatten onder de termen maatschappelijke participatie en sociale integratie. Het gaat daarbij om deelnemen, meedoen, erbij horen en jezelf kunnen redden. Concretisering van

deze begrippen wordt door verschillende gesprekspartners op evenzoveel verschillende manieren verwoord.

De groepen waarop het welzijnswerk zich vooral zou moeten richten zijn jeugd- en jongeren, de onvoldoende zelfredzamen die geen eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen en nieuwkomers. Tegelijkertijd zijn de meesten het er over eens dat welzijnswerk ook dient zorg te dragen voor de basisvoorzieningen die voor iedereen toegankelijk zijn. Dit is tegelijkertijd een onderwerp waarbij veel onduidelijkheid bestaat over wat en hoeveel er precies van nodig is.

4.6 Conclusie

De belangrijkste ontwikkelingen waarmee de deelgemeente Delfshaven zich geconfronteerd ziet, lijken niet zozeer te liggen in een veranderende maatschappelijke context. De thema's die aandacht behoeven lijken de laatste jaren wel min of meer dezelfde te zijn. Accentverschuivingen zijn er natuurlijk altijd, maar de sociale vraagstukken veranderen niet wezenlijk. De impact van het verharde klimaat - waarvan volgens de media sinds een aantal jaren sprake zou zijn - wordt tot nu toe door niemand benoemd als een opgave waarvoor het welzijnswerk zich gesteld ziet. Tegelijkertijd is er wel de roep om een meer systematische analyse van wat de urgente vragen op deelgemeente niveau zijn. Op basis daarvan zou een visie op de toekomst van de deelgemeente moeten worden geformuleerd.

Ontwikkelingen die momenteel de meeste impact lijken te hebben, hebben betrekking op de veranderende verhoudingen tussen stad, deelgemeente en instellingen door enerzijds de roep om kwaliteitsverbetering van het welzijnswerk en anderzijds een nieuwe sturingsystematiek vanwege het duale stelstel.

Er ligt een uitdaging voor de deelgemeente en de instellingen om elkaar in nieuwe verhoudingen te vinden. Elkaar hierin erkennen betekent niet dat er geen spanningen zullen zijn. Het met elkaar eens worden over wat je wilt bereiken zal de basis moeten zijn voor het uitkristalliseren van de nieuwe rollen die de verschillen-

de partijen hierbij gaan innemen. Maar om de doelen te kunnen bepalen is een degelijke analyse van de specifieke problematiek in Delfshaven nodig.

5 Verslag van de werkconferenties en conclusies

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de werkconferenties.

In de eerste conferentie op 17 februari 2005 stond het proces van de kaderstelling en de bijdrage van diverse spelers in het veld centraal. In de tweede conferentie op 10 maart 2005 lag de nadruk op de inhoudelijke prioriteiten en gingen de betrokken partijen in gesprek over een samenhangende aanpak en samenwerking rond drie belangrijke thema's in Delfshaven: leefbaarheid, jeugd en overlast, en onderwijs. Naast de welzijnsinstellingen waren voor deze conferentie ook vertegenwoordigers van woningcorporaties, politie en het onderwijs uitgenodigd.

5.2 Verslag van werkconferentie 1: Welzijn in dialoog over de kaderstellende rol van de deelgemeente Delfshaven en de rollen en taken van de betrokken partijen

Programma

13.30 Opening door voorzitter Godfried Engbersen, hoogleraar Sociologie Erasmus Universiteit Rotterdam).

- 13.45 Openingstoespraak door Johan Grijzen, portefeuillehouder Welzijn en Onderwijs.
- 14.00 Inleiding door Stijn Brakkee, deelraadslid / commissielid sociaal.
- 14.15 Toelichting werkwijze casussen door Hans Kars, procesbegeleider.
- 14.25 Pauze.
- 14.45 Casussen in twee groepen.
- 15.45 Plenaire terugkoppeling.
- 16.30 Afsluiting.

Openingstoespraak door Johan Grijzen: 'Het wordt nooit perfect maar het kan (een stuk) beter.'

In zijn openingstoespraak ging Johan Grijzen in op de kaderstellende rol van de deelgemeente aan de hand van de volgende vragen: wat is kaderstelling; wat is er nodig om kaders te stellen, wie stellen de kaders en waarom juist zij; wie zijn de spelers in het veld; wat mogen de spelers van elkaar verwachten; hoe ging het, hoe gaat het en hoe moet het gaan?

De kaders worden bepaald door wetten, verordeningen, beleidsnota's, begrotingen en de opdrachtverstrekking. De instrumenten die de deelgemeente ter beschikking heeft zijn beleidsnota's, begrotingen en de opdrachtverstrekking (zie omschrijving op p. 10 van het werkdocument). De kaderstellende rol wordt echter voor een deel weer ingekaderd door beleid op hoger niveau.

Om kaders te kunnen stellen is een analyse van de sociale staat van Delfshaven nodig op basis van statistische gegevens, onderzoek en monitors, trendrapportages en prognoses. Daarbij wordt rekening gehouden met belangrijke trends: veranderend beleid van de rijksoverheid (WMO, WWB, WKO); sterkere bemoeienis van de stad (PowR); onderlinge samenwerking deelgemeentes (Sociaal beleid als uitdaging); vermindering van solidariteit en tolerantie, sociaal isolement, armoede); doorzettingsmacht op thema's leidend tot ketens van samenwerkende organisaties; verzakelijking, marktwerking; en een groter beroep op vrijwilligers.

De kaders worden gesteld door de rijksoverheid, provincie/stadregio, gemeente en de deelgemeente. De bevoegdheden van de deelgemeente zijn gering, omdat de kaders ook door hogere overheden worden gesteld. In de deelgemeente Delfshaven hebben we te maken met de volgende spelers in het veld: DB, de portefeuillehouder en de ambtelijke staf; de deelraad(scommissie); de gemeente (en nog hogere bestuurslagen); het welzijnsveld; belanghebbende partijen (onderwijs, woningcorporaties); en inwoners van de deelgemeente. De portefeuillehouder is in het schema centraal gepositioneerd vanwege zijn initiërende en coördinerende rol: de portefeuillehouder is verantwoordelijk voor de start van het proces van kaderstelling en de voortgang ervan.

Wat mogen de spelers van elkaar verwachten (vanuit het perspectief van de portefeuillehouder sociaal)? De start van het proces zou als volgt kunnen verlopen (zie ook paragraaf 3.10 van het werkdocument): de portefeuillehouder krijgt de opdracht van de raad tot het maken van een analyse van de sociale staat van Delfshaven; de raad bespreekt deze met instellingen, bewoners, etc.; de raad stelt de analyse vast; de (nieuwe) raad formuleert een visie op welzijn en bepaalt de prioriteiten; de raad vraagt daar nadere uitwerkingen (beleid) op; koppelt de resultaten terug naar de instellingen, etc.; en stelt vast.

Tot slot ging Johan Grijzen kort in op hoe het tot nu toe ging en hoe het zou moeten gaan aan de hand van de casussen die tijdens de conferentie aan de orde zijn: OKZ, JACD, JAK en Beroepszonderwijs ontketend.

Inleiding door Stijn Brakkee

Waarom een conferentie welzijn?

In het duale stelsel is het de bedoeling is dat de raad de kaders neerzet, het bestuur binnen die kaders bestuurt en de raad het bestuur daarop weer controleert. Doel is de verantwoordelijkheden tussen volksvertegenwoordiging en bestuur duidelijker te scheiden, maar ook om het beleid nog beter en effectiever te richten op het oplossen van de vraagstukken die spelen. De raad, en dus ook de commissie sociaal, is zich mede door deze

expliciete taakverdeling gaan afvragen hoe zij haar rol het best kan invullen. In het bijzonder de raadsbehandeling rond de eerste programmabegroting van de DG heeft de roep om een helder sociaal kader versterkt. Vanuit politiek perspectief is inzicht in het welzijnsveld gewenst omdat we graag zien dat de sociale vraagstukken op een effectieve manier worden aangepakt en omdat we gemeenschapsgeld graag evenwichtig en doelmatig inzetten op die plekken waar dat het hardst nodig is. Hoe zorgen we ervoor dat we als raad op zijn minst het idee hebben dat we wat meer vaste grond onder de voeten hebben en dat we bij het maken van lastige afwegingen een basis hebben om op terug te vallen? De onderzoekers van het Verwey-Jonker instituut reiken ons daar een voorstel voor aan.

Terugblik

Hadden we voordat de raad de kaderstellende rol expliciet kreeg toebedeeld eigenlijk al kaders? Waarom heeft deze raad ooit gekozen voor een speerpunt jeugdbeleid? En hebben we het met het benoemen van een speerpunt dan over een kader? De keuze voor het speerpunt jeugdbeleid gebaseerd is op een door de raad breed gedragen gevoel, eerder dan op een gedegen analyse, vastgelegd in een lange termijn visie en een sociale agenda. Het breed gedragen gevoel dat we moesten inzetten op onze jeugd werd gevoed door allerlei signalen die wij in stukken en brokken tot ons kregen; van cos statistieken, CITO scores, aanwijzingen vanuit het werkveld tot en met een straatbeeld met rondhangende jeugd en ook individueel ingebrachte ervaringen van raadsleden en andere betrokkenen. De ingrediënten om keuzes te maken waren er dus wel maar in ieder geval waren ze weinig geordend in de keuken terug te vinden. Een kader jeugdbeleid is dus werkende weg ontstaan. De opsomming van de Portefeuillehouder (OKZ, JACD en JAK) is daar illustratief voor. Ons jeugdbeleid is opgebouwd uit de som der delen. En dan is het jeugdbeleid, als onderdeel van ons welzijnsbeleid, waarschijnlijk nog het meest uitgewerkte kader dat we op dit moment hebben.

Een meer gestructureerde werkwijze

Misschien is het wel een voor de hand liggende weg geweest die we met het jeugdbeleid in het verleden bewandeld hebben. Een deelraad en een DB zitten van nature met hun neus nogal dicht

op de doelgroepen van het beleid en het uitvoerende werk. Dat zorgt ervoor dat je primair gericht bent op de problematiek die je dagelijks tot je krijgt en dat leidt tot handelen en niet in eerste instantie tot uitvoerige bespiegelingen en het formuleren van een lange termijn visie op de problematiek. Toch kan het hele welzijnsveld (raad, DB, uitvoerende instellingen en andere actoren in het veld), baat hebben bij een meer gestructureerde werkwijze zoals voorgesteld door het Verwey-Jonker instituut. Een meer gestructureerd proces om tot kaderstelling te komen, waarin ook aandacht is voor onze positie als deelgemeente, kan waardevol zijn om ons effectiever te laten operen binnen de hogere gestelde kaders. Dat kan soms inhouden dat je als raad richting hogere overheid kan aangeven waar in de praktijk van alledag de gaten vallen, maar ook dat je de eigen beperkte bevoegdheden zo goed mogelijk laten aansluiten op inspanningen die van hogerop georganiseerd zijn om te komen tot een zo groot mogelijke effectiviteit.

Een ander punt is dat structuur in het proces, met duidelijke beslismomenten, een zekere rust kan bieden, die er toe leidt dat wanneer de koers eenmaal is uitgezet een DB en met name het uitvoerend werk in vertrouwen de kans krijgt te werken aan de gestelde doelen. De raad zou beter instaat moeten zijn te debatteren en keuzes te maken op de momenten die er toe doen. En wanneer de keuzes eenmaal gemaakt zijn dan zou de raad met enige zelfdiscipline het DB en de instellingen de ruimte moeten geven om invulling te geven aan die gestelde kaders. Op de momenten dat we in debat gaan en moeten kiezen kunnen we ons dan meer focussen op de inhoud en de vraagstukken die voorliggen: welke zijn het, hoe groot zijn ze, hoe belangrijk vinden we ze en in welke oplossingsrichting denken we. De problematiek moet in het debat meer de boventoon gaan voeren, de verdeling van middelen en wie voert wat uit moet daaruit volgen. Dat debat zou zich dan niet moeten beperken tot een debat tussen raad en DB ook het veld moet zich daarin mengen. Overigens moeten we daarbij wel beseffen dat die debatten altijd politieke debatten zullen zijn, ook als het vertrekpunt gevormd wordt door bijna wetenschappelijke trendanalyses, zal de interpretatie en weging van die trends voor een deel gebaseerd zijn op politieke achtergrond en overtuiging.

Het aanbrengen van structuur in het proces garandeert niet dat we in de raadzaal altijd een uiterst ordentelijke en gedisciplineerde raad zullen aantreffen die keurig op haar beurt wacht. Ik denk dat het altijd wat onrustig zal blijven, want naast kaders stellen moet de raad ook controleren. We zullen als raad het DB en het veld dan ook blijven aanspreken op de uitvoering. Positief bekeken blijft er, wanneer we kiezen voor een meer gestructureerde aanpak, waarschijnlijk wel meer tijd over om bijvoorbeeld op werkbezoek te gaan, om zo meer pro-actief, en niet alleen op basis van kritische geluiden en incidenten, op onderzoek uit te gaan om te kijken hoe nu precies invulling gegeven wordt aan de gestelde kaders.

Invulling van de verschillende stappen in het proces

Hoe kunnen we met elkaar invulling geven aan de verschillende stappen in het proces zoals door het Verwey-Jonker Instituut wordt voorgesteld. Vooropgesteld is het niet reëel om de raad die geacht wordt kaders te stellen op eigen kracht die opdracht te laten invullen. Ook vanuit is de wetgever nergens gesteld dat het stellen van kaders inhoudt dat je ze als raad ook zelf bedenkt. Het kan ook niet, want het raadslidmaatschap is een deeltijdbaan. Het is evident dat in de voorbereiding het DB en haar ambtelijke ondersteuning een grote bijdrage leveren met daarnaast ook een stevige inhoudelijke bijdrage vanuit het veld. Daar ligt wel een gevoelig punt. De raad die geacht wordt met een kader de lijn uit te zetten voor het DB en het uitvoerende werk is in de opstelling van dat kader in grote mate afhankelijk van dat zelfde DB en uitvoerend werk. Een goede vormgeving van het proces dat bijvoorbeeld moet leiden tot een lange termijn visie lijkt cruciaal voor het slagen van de voorgestelde aanpak. De vraag hoe we met elkaar de dialoog moeten vormgeven, met als doel het rendement van onze gezamenlijke inzet op de sociale opgave in deze deelgemeente te vergroten, lijkt me een van de hoofdvragen van deze eerste conferentie. Ik hoop dan ook van harte dat we met deze conferentie vruchtbare stappen voorwaarts weten te zetten.

Werkgroep casus 0-12 jarigen beleid, brede school, onderwijskanszone

Deelnemers aan deze werkgroep waren drie deelraadsleden (commissie sociaal), twee vertegenwoordigers van Delphi, twee vertegenwoordigers van SMDD en vier vertegenwoordigers van DISCK. De werkgroep werd geleid door Godfried Engbersen.

Eerst vulden de aanwezigen het uitgereikte schema in. De vraag is om per fase van de door het Verwey-Jonker Instituut voorgestelde procedure (paragraaf 3.10 van het werkdocument) de eigen bijdrage te benoemen en daarbij onderscheid te maken tussen hoe het tot nu toe ging en welke eigen bijdrage in de toekomst wenselijk is.

Inhoudelijk is in de discussie die volgde niet uitgebreid stil gestaan bij de casus, maar zijn vooral algemene punten over de kaderstelling aan de orde gekomen. We noemen hieronder de belangrijkste.

1. Behoeftte aan structuur

De aanwezigen delen de behoefte aan structuur aan de hand waarvan de kaderstelling in de toekomst kan plaats vinden. Daarbij is voor iedereen duidelijk wie wanneer waarvoor verantwoordelijk is en welke rol elke partner hierin speelt. De door het Verwey-Jonker Instituut voorgestelde procedure (par. 3.10 van het werkdocument) wordt ondersteund. In deze structuur moeten ook de kaders die van buiten de deelgemeente gesteld worden een rol (stad, rijk). Meer duidelijkheid is gewenst over wat de verschillende partijen van elkaar verwachten.

2. Informatie is sleutelwoord

Hoewel iedereen beschikbaarheid van informatie een belangrijk punt vindt, varieert de behoefte eraan. Instellingen kunnen bijvoorbeeld actiever zijn in het afgeven van signalen waar zij op stuiten via een nieuwsbrief. Van de "incidentenpolitiek" lijken de aanwezigen wel af te willen. Hoewel het op dit moment voor instellingen nog de meest effectieve manier lijkt zijn. Een van de instellingen geeft aan de meeste baat te hebben bij de contacten in het informele circuit. Naar aanleiding van incidenten of geruchten komt het DB naar de instellingen toe met de vraag om

hun visie of uitleg. Van structurele uitwisseling van kennis tussen deelgemeente en instellingen is nauwelijks sprake.

De behoefte bestaat aan een zicht op lange termijn trends en een analyse daarvan. Maar de raad zit ook niet te wachten op dikke pakken papier, dus hierin moet gezocht worden naar een hanteerbare werkwijze. (Later in de plenaire discussie wordt hier op teruggekomen en wordt het door een raadslid betreurd dat de wijkanalyses en wijkplannen die er voorheen waren niet meer bestaan. Alles is nu gericht op veiligheid.)

Wat zijn nu specifieke vraagstukken die in Delfshaven spelen? Het concreter maken van trends en wat vervolgens dient te gebeuren is wenselijk. Hier is vooral een rol weggelegd voor de instellingen. De raad moet vooral een "helikopterview" hebben.

3. Ondersteuning deelraad

Wil de deelraad de kaderstellende rol goed kunnen vervullen is meer ondersteuning wenselijk. Het budget van de commissie is beperkt. Hoewel ook beseft wordt dat het volksvertegenwoordigers zijn die daarnaast vaak een baan hebben, en daarom geen dagtaak kunnen hebben aan het raadslid zijn. De ambtelijke ondersteuning van het DB hoeft er niet ook te komen voor de raad. Zij moeten niet zelf het kader stellen, maar in grote lijnen sturen.

4. Depolitiseert kaderstelling?

Een kwestie die hierbij ook speelt zijn de politieke tegenstellingen. Coalitiepartijen staan er anders in dan oppositiepartijen. Een gezamenlijk kader stellen kan heel lastig worden. Of een erg vaag, algemeen verhaal. Zou je kunnen zeggen dat kaderstelling depolitiseert?

Op dit moment is het coalitieprogramma het kader.

5. Burger centraal

In het bloemdiagram dat de portefeuillehouder liet zien in zijn inleiding zou niet de portefeuillehouder (DB) centraal moeten staan, maar de burger. Je zou scenario's kunnen uitwerken voor de situatie waarin niet wordt ingegrepen en voor de situatie

waarin wel interventies worden gepleegd. Wat betekent dit voor de burgers in de wijken? Daar gaat het om.

6. API (Ad hoc, Programma's, Infrastructuur)

Het onderscheid tussen basisvoorzieningen (infrastructuur) en speerpunten (programma's en ad hoc initiatieven) is zinnig tenzij hier verstandig mee wordt omgegaan. Behoeftes bestaan aan het met elkaar vaststellen wat nodig is aan basisvoorzieningen. Deze basisinfrastructuur kan worden vastgelegd voor 10 jaar. De speerpunten komen daar bovenop en kunnen voor kortere termijn worden bepaald (4 jaar). Voorkomen moet worden dat welzijnsbeleid een "dak zonder huis" wordt en aan elkaar hangt van projecten en hypes. Wanneer bezuinigingen moeten worden doorgevoerd, moet dit evenwichtig in alle drie de lagen gebeuren.

Werkgroep casus 12-23 jarigen beleid: Beroepsonderwijs ontketend

Deelnemers waren een deelraadslid (commissie sociaal), een vertegenwoordiger van JACD, twee vertegenwoordigers van SMDD, twee vertegenwoordigers van DISCK, een vertegenwoordiger van Delphi en een vertegenwoordiger van Delmatur. De werkgroep werd geleid door Hans Kars.

Eerst vulden de aanwezigen individueel het uitgereikte schema in (zie eerste werkgroep). In deze werkgroep werd iedereen de gelegenheid kort verslag te doen van, met de nadruk op de 'eigen bijdrage' (welke bijdrage de instellingen kunnen leveren ten aanzien van beroepsonderwijs ontketend) en het formuleren van een prangende vraag die ze graag beantwoord zien worden. Dit heeft geresulteerd in een veelvoud van vragen, opmerkingen en discussiepunten.

1. Zelfstandige ontwikkelingen binnen de ketens

Opgemerkt wordt dat het werken in een keten weerbarstiger is dan de theorie doet vermoeden. Een keten is onderhevig aan autonome ontwikkelingen binnen de vertegenwoordigde instellingen in de keten. Een gezamenlijke afspraak kan zijn dat men preventie van jongerenproblematiek centraal stelt. Vervolgens kan de politie, onder druk van stedelijke en landelijke ontwikkelingen, zerotolerant (lees: repressief) beleid invoeren.

Deze aanpak druist in tegen de visie van andere partijen binnen de keten. Op basis van hun kennis en expertise komen ze tot alternatieve aanpak.

2. Plancirkel is vereenvoudiging van de werkelijkheid

De plancirkel doet onrecht aan de complexiteit van de praktijk. Van belang is de signalen die de verschillende instellingen oppikken serieus te nemen. Het is constant bijsturen. Hoe krijg je dit in een werkzaam model?

3. Positieve samenwerking tussen instellingen

De samenwerking tussen welzijnsinstellingen, scholen, bewonersgroepen en andere relevante organisaties actief in de deelgemeente moet en kan beter. Hoe krijg je dit voor elkaar?

4. Discussie publiek domein en privaat domein is een te academische onderscheid.

In de discussie en literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen publiek domein en privaat domein. Het welzijnswerk wordt consequent benoemd als privaat domein. Dit is een vertekening van de werkelijkheid. De praktijk is dat welzijn voor een groot deel juist publiek domein is.

5. Wie is verantwoordelijk voor de 'wat' en 'hoe' vraag

Het onderscheid tussen de wat-vraag en de hoe-vraag is handzaam. De vraag blijft echter wie er nu precis verantwoordelijk is voor het stellen en beantwoorden van deze vragen? Welke procedure moet er gevolgd worden? Wie is waarvoor aanspreekbaar?

6. Wanneer gaat 'wat' over in het 'hoe'

De vraag blijft hoe breed de wat-vraag en hoe-vraag worden gedefinieerd.

7. Spanning tussen professionaliseren, continuïteit en projectfinanciering

Door de projectencarrousel is het voor instellingen lastig om te investeren in professionaliseren. De continuïteit staat constant onder druk.

8. Politici hebben te weinig lange termijn visie

Politici hebben te weinig voelsprietten in de welzijnspraktijk. Hier zouden ze meer informatie vandaan moeten halen en op basis van deze kennis een lange termijn visie ontwikkelen. De waan van de dag overheerst te veel de agenda.

9. Te veel op cijfers en te weinig op inhoud

Er is cijfermatig erg veel bekend over Delfshaven. Deze cijfers hebben echter geen gezicht en zeggen daarmee (te) weinig. Ze staan te ver af van de werkelijkheid. Het zijn de instellingen die deze cijfers inhoud (een gezicht) kunnen geven. Dit moet meer gebeuren.

Plenaire terugkoppeling

Na terugrapportage uit de werkgroepen vatte Godfried Engbersen de discussie samen in de volgende punten.

1. Informatie en visie.

Bij alle betrokkenen is er grote behoefte aan de uitwisseling van informatie en het ontwikkelen van een visie in een gestructureerd proces. Het voorstel voor een procedure voor de kaderstelling door de onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut (par. 5.2 van het werkdocument) wordt breed ondersteund.

Johan Grijzen vulde bij dit punt aan dat het niet gaat om informatie in de vorm van productiecijfers, maar om kengetallen. Cijfers dienen als waarschuwingslampen voor de instellingen en de politiek en zijn aanleiding voor nadere analyse. Hierbij werd nog opgemerkt dat er voor de kaderstelling, de 'wat-vraag', andere cijfers nodig zijn dan kengetallen. Kengetallen geven aan wat we willen bereiken.

2. De rol van de deelraad en ondersteuning.

Gezien de complexiteit van de materie kan de deelraad bij de kaderstelling niet zonder adequate informatievoorziening door alle partijen en ondersteuning door DB en ambtenaren die de kaders ontwikkelen en uitwerken.

Stijn Brakkee vulde bij dit punt aan dat het moment waarop de uitwisseling van informatie plaatsvindt cruciaal is. De kaderstel-

ling moet beginnen bij een lange termijn visie vanuit de politiek, maar in dialoog met de professionals. Uitwisseling van informatie kan plaatsvinden in 2-3 bijeenkomsten met het veld waarin de raad vraagt en toetst en pas daarna de lange termijn visie vaststelt.

In de discussie werd nog gewezen op de wijkanalyses en wijkvisies die in het verleden werden gemaakt. Het wijkniveau is echter te gedetailleerd. Het gaat ook om een plek waar je bij elkaar komt en informatie kunt uitwisselen, zoals deze bijeenkomst. Uitwisseling is cruciaal.

3. Professionalisering.

Vanuit het oogpunt van professionalisering is het niet alleen belangrijk om speerpunten voor welzijn te formuleren op basis van de actualiteit, maar ook vast te stellen wat de belangrijke pijlers zijn van welzijn ofwel de basisvoorzieningen om te voorkomen dat die elke keer opnieuw bevochten moeten worden.

Hieraan werd toegevoegd dat het gevaar van speerpunten is dat de relatie met andere velden uit het oog wordt verloren en dat er geen geld is de noodzakelijke basisvoorzieningen om wat aan die speerpunten te kunnen doen. Vastgesteld moet worden wat er aan basisvoorzieningen nodig is, hoeveel en waarom.

Het API-model (Ad hoc, Programma's, Infrastructuur) kan behulpzaam zijn bij een evenredige verdeling van de middelen.

4. Cijfers versus burgers en inhoud.

Naast een algemene visie is er behoefte aan concretisering: operationalisatie van problemen, ontwikkelingen, cijfers in de lokale context. Godfried Engbersen gaf hierbij aan te waken voor 'informatie-inflatie'. Door de vele monitoren die Rotterdam rijk is, bestaat de kans dat waar het om draait uit het oog wordt verloren. Hans Kars voegde hier nog aan toe dat de taal die gehanteerd wordt van belang is. Vaak worden vage abstracte begrippen (bijvoorbeeld sociale cohesie) waarin iedereen zich wel kan vinden. Er is behoefte aan een concrete taal voor de problemen en de aanpak.

Afsluiting

Godfried Engbersen sloot de conferentie af met de conclusie dat er grote behoefte is aan structurele analyse. De volgende werkconferentie zal gaan over de thema's en prioriteiten voor het welzijnswerk.

5.3 Verslag van werkconferentie 2: Welzijn in dialoog over drie thema's in Delfshaven: leefbaarheid, jeugd en overlast, en onderwijs.

Programma

- 13.30 Opening door voorzitter Godfried Engbersen (hoogleraar sociologie Erasmus Universiteit Rotterdam).
- 13.40 Inleiding door Johan Grijzen (portefeuillehouder Welzijn en onderwijs) over de context van de conferenties en thema's van deze middag: leefbaarheid, jeugd en overlast, onderwijs.
- 13.50 Visies van drie externe partijen (politie, woningcorporaties en onderwijs) op de bijdrage van welzijn aan de thema's. Inleidingen door (onder voorbehoud): Ron van Gelder, Hans van Heul en Henk Koedood.
- 14.20 Eerste reactie op de visies, verduidelijking en toespitsing, formuleren van de opdracht voor de werkgroepen onder leiding van de voorzitter.
- 14.40 Pauze.
- 15.00 Drie werkgroepen waarin de drie thema's worden uitgewerkt.
- 16.00 Plenaire terugkoppeling en discussie.
- 16.50 Afsluiting door Johan Grijzen.

Opening en inleiding op de conferentie

Na de opening door de voorzitter hield Johan Grijzen een korte inleiding met een terugblik op de eerste conferentie en een introductie van het onderwerp van de tweede conferentie. Aan de hand van een figuur introduceerde hij de bondgenoten in welzijnsland: politie, woningcorporaties en het onderwijs. Wat verwachten de bondgenoten van welzijn en de verschillende betrokken partijen?

Hans van den Hul, hoofd wijkpolitie district Rotterdam-West

In zijn inleiding geeft van den Hul aan dat de politie sinds lange tijd aandacht besteedt aan drugsoverlast. Drugsoverlast blijft een belangrijk thema voor de politie in Rotterdam-West, maar ook andere onderwerpen krijgen meer aandacht. Hij stelt zich de vraag of de politie wel genoeg kennis heeft over de verschillende (door de tijd heen) veranderde gebieden. In het verleden opereerde de politie ook meer vanuit een zekere ingenomenheid en normativiteit richting de burger: de politie weet wel wat er goed is voor de burger. Van den Hul duidt dit als professioneel autisme. De politie had dat in het verleden sterk, maar ook in het heden heeft de politie trekjes van professioneel autisme. Ook het welzijnswerk heeft hier in sterke mate last van. Er wordt door de welzijnssector te veel voor de burgers gedacht. Van den Hul stelt ook de vraag waarom er geen vereniging van buurteigenaren bestaat? Er bestaat wel een vereniging van eigenaren waarin de eigenaren verantwoording nemen voor het collectief. Voor buurten zou een soortgelijk concept kunnen worden bedacht: vereniging van buurteigenaren. Zijn stelling is dat het belangrijk is de verantwoordelijkheid meer bij de burgers te leggen. Hun wensen moeten we – welzijn en politie – centraal stellen.

Het thema Jeugd en veiligheid is voornamelijk een sociaal verhaal. Maar, zo zegt van den Hul, de oplossing kan ook in de fysieke sfeer worden gezocht. Dingen in de openbare ruimte moeten hufteerproof worden gemaakt. Het moet moeilijk(er) worden gemaakt om bijvoorbeeld speeltoestellen, verkeersborden, straatmeubilair te slopen. Dit gezegd hebbende gaat van den Hul in op het sociale aspect van jeugd en veiligheid. Hij benadrukt dat het van groot belang is dat welzijn en politie goed samenwerken rond het thema jeugd en veiligheid. Aan een goede samenwerking ontbreekt het nog. Hier is nog een wereld te winnen, aldus van den Hul. Na het lezen van het conferentiemateriaal (uitnodiging en rapportage Verwey-Jonker Instituut) is hij positief over de toekomst.

Op dit moment ontbreekt het aan een goede samenwerking en afstemming tussen welzijnsinstellingen en politie. Hij heeft ook sterk de indruk dat te veel welzijnsinstellingen afzonderlijk problemen signaleren. De ene instelling is net klaar en een ander

doet het geheel op eigen manier nog eens dunnetjes over. De deelgemeente zou en moet hier meer sturend in optreden. Met behulp van subsidiestromen is de deelgemeente, zo zegt van den Hul, in staat heel nadrukkelijk te sturen en kaders te stellen.

Centraal in het betoog van het hoofd wijkpolitie is dat de wens en de vraag van burgers centraal moet staan bij welzijn. Wat willen bewoners? Wat willen kinderen? Wat willen jongeren? Daarnaast moet welzijn ook goede alternatieven bieden voor vrijetijdsbesteding: sport en spel, ontmoetingsruimte, activiteiten voor jongeren etc. In de stukken van de conferentie komt naar voren dat de deelgemeente de kaderstellende rol serieus wil nemen. Maar ook in deze teksten mist van den Hul de rol van de burger. Hij stelt de vraag of hetgeen de burger op dit moment wil wel overeenkomt met wat welzijn te bieden heeft? En hoe maak je dat meetbaar? De vraag over accountability en transparantie worden wat hem betreft te veel en te vaak kwantitatief beantwoord. In plaats van de bekende tellijstjes moet het meer gaan om een kwalitatieve analyse: het gaat om het gevoel, de betrokkenheid en de sfeer in een bepaald gebied. De vraag naar meetbaarheid wordt te snel kwantitatief beantwoord, dit is een gevaar waar de deelgemeente mee kampt. Mensen Maken de stad is een goedvoorbeeld van hoe het anders kan.

De politie heeft behoefte aan transparantie over wat het welzijnswerk te bieden heeft. In Middenland is een poging gedaan om een inventarisatie te maken van het aanbod van het welzijnswerk. Welzijn in Middenland heeft toegezegd hier aan mee te willen werken, maar bij deze toezegging is het gebleven. Om goed samen te kunnen werken met welzijn is het voor de politie van belang om inzicht te hebben in het aanbod en de projecten waar welzijn mee bezig is. Hier ontbreekt het aan.

Ron van Gelder, districtmanager West WBR

De heer van Gelder is werkzaam bij woningbedrijf WBR. En, zo zegt hij, wij van het woningbedrijf willen dat de bewoners aangenaam bij ons wonen. Dat vinden wij, maar dit is makkelijker gezegd dan gedaan. Om deze stelling kracht bij te zetten moeten we de hand in eigen boezem steken. WBR is nog niet zover dat ze kan zeggen dat de organisatie er alles aan heeft

gedaan om het aangenaam te maken voor haar bewoners. Zo is er nog een te weinig gedifferentieerd woningaanbod in Delfshaven. Nog te veel woningen in het lage huursegment en te weinig duurdere huur en koopwoningen. WBR is wel op verschillende manieren bezig om hier in de toekomst verbeteringen in aan te brengen. Zo is WBR actief op herstructurering, nieuwbouw en leefbaarheid. En leefbaarheid is meer dan alleen schoon, heel en veilig. Het gaat ook en met name om prettig en gezellig wonen.

Van Gelder is het eens met de stelling van de vorige spreker dat men de vraag van de burgers centraal moeten stellen. Maar geeft aan dat dit alleen kan als wij – corporaties, politie, welzijn en de gemeente- het werk goed voor elkaar hebben. Van Gelder gelooft niet dat de burger in staat is zelf de vraag te creëren of de juiste hulpvraag te formuleren. Daar hebben ze hulp bij nodig. De burger hoeft je ook niet met alles lastig te vallen. De organisaties moeten eerst goed hun werk doen en daarna pas de burger aanspreken. Goede voorbeelden zijn volgens hem TOS (vroeger was dat in ieder geval zo) en Mensen Maken de Stad.

Van Gelder uit ook kritiek. Zo roept iedereen al 15 jaar dat er beter moet worden samengewerkt, maar gebeurt er te weinig! Dat de gemeente kader moet stellen is ook oud nieuws. Waarom nu pas! En welzijn zucht al jaren over nog meer bezuinigingen! Al deze problemen zijn niet nieuw! En het is de burger die er de dupe van wordt. De burger wordt in het nauw gedreven. Het grootste probleem is dat er te veel wordt gepraat! Is het, zo vraagt van Gelder zich af, niet gek dat ik word gevraagd om een presentatie te geven? Waar zijn de jonge mensen? Zij moeten hun mond open doen. Waar blijven de nieuwe initiatieven? Kom niet weer aan met Opzoomeren als de oplossing. Waar blijft de vernieuwing bij welzijn!

Henk Koedood, directeur basisschool De Boog

De heer Koedood had zijn presentatie ook op papier gezet. Hieronder is zijn tekst integraal opgenomen.

Zet de functieverbreiding van scholen door?

In het midden van de jaren '90 kwam de beweging op gang om de functie van de scholen te verbreden. Inmiddels profileren circa

500 van de ruim 7000 basisscholen zich als brede school, met onder meer naschools opvang, zorg en hulpverlening. Het SCP denkt dat een verdere verbreding er niet inzit. Ik denk juist van wel.

De Boog is een basisschool met twee locaties in Rotterdam-West. Beide locaties, met in totaal ruim 400 leerlingen, staan in wijken met veel achterstandsleerlingen. Zij vormen de doelgroep waar de brede school bij uitstek voor bedoeld is. Ik verwacht dat de verbreding doorzet, omdat anders de invloed van de school steeds kleiner wordt. Kijk, het is belangrijk om ook na schooltijd sociaal competent te zijn. Er komen steeds meer invloeden van buitenaf. Denk aan tv en internet. De school heeft tot taak om het verband met de maatschappij eromheen te leggen. Ik verwijs daarbij naar de verlengde schooldag, die zijn school hanteert. Een ander voorbeeld is Elke dag bewegen. De kinderen krijgen bij ons elke dag gym op school, maar de tijd daarvoor moet natuurlijk wel ergens vandaan komen. Dan moet je je afvragen of al het onderwijs, het cognitieve, tussen halfnegen en drie moet plaatsvinden en dat je daarna pas aan de brede-schoolactiviteiten begint. Ik denk daarom dat de verlengde schooldag, zoals we die nu kennen, over pakweg tien jaar helemaal verweven is met het reguliere onderwijs.

Verwevenheid en efficiency

Ik verwacht dat ook in financieel opzicht het onderwijs sterker met andere maatschappelijke aspecten zal worden verweven. Voor Elke dag bewegen werken we nu al samen met Sport en Recreatie. De gemeente betaald daar dus aan mee. We moeten ons altijd blijven afvragen waar geld voor nodig is. Het kan komen uit de onderwijspot, maar natuurlijk ook uit de pot voor welzijn. Over tien jaar denken we daar heel anders over dan nu. Dan is dat heel gewoon. Ook zullen de ontwikkelingen gericht zijn op efficiency, verwacht ik. Dat zie ik nu al bij het buurthuis waar ik veel mee samenwerk. Daar zitten hoogopgeleide en dus duurbetaalde mensen die tussen drie en zes met de kinderen aan het werk gaan. Maar ze worden wel voor acht uur betaald. Als we onderwijs en welzijn dus meer met elkaar verweven, kunnen we mensen dus veel efficiënter inzetten. Dan kunnen de duurbetaalde mensen ook voor drie uur al aan het werk.

Brede school vanzelfsprekend

Het is duidelijk dat ik een heel andere toekomstvisie heb dan het SCP. We zitten op een omslagpunt naar 2020 toe. Het gaat nu pas plaatsvinden. Over 15 jaar denken we er niet eens meer over na. Dan is de brede school een vanzelfsprekendheid geworden. Ik teken daar wel bij aan dat de verdere verbreding vooral in de steden zal plaatshebben. In plaatsen met minder sociale problemen, zal er ook minder behoefte aan zijn.

Plenaire discussie

De voorzitter haalde vijf punten naar voren voor discussie.

- 1 Er wordt te veel en te lang gepraat en te weinig gedaan: minder vergaderen en meer activiteiten.
- 2 Professioneel autisme en professioneel automatisme en professionele ouderwetsheid: oude antwoorden op nieuwe vragen (is Opzoomeren nog van deze tijd?).
- 3 Rol van de burger: verdeling van verantwoordelijkheden. Wat kan de burger wel en wat niet? Stimuleren van ouderwetse informele controle, maar anderzijds zijn er mensen die niet in staat zijn die verantwoordelijkheid te nemen.
- 4 Versnippering: hoe slagen we erin om beter samen te werken?
- 5 Nieuwe ideeën: nieuwe bewoners, situaties. Sluit het bestaande aanbod aan bij de huidige (nieuwe) situatie?

Een opbouwwerker merkt op dat de roep om vernieuwende projecten door Ron van Gelder niet terecht is. Wat het welzijn namelijk heeft gemist is consistent beleid. 'We missen beleid dat een lange adem heeft. Er wordt te veel geouwehoerd en onderzoekers verzinnen iedere keer weer nieuwe dingen. Wat veel belangrijker is dat je doorgaat met de dingen die goed gaan.' Hans van den Hul van de politie schrikt van de reactie. Het lijkt er volgens hem te sterk op dat burgers het toch niet kunnen. Erg paternalistisch. 'Om burgers in beweging te krijgen en zelfredzaam moet je zoeken naar creatieve oplossingen. Dat doen wij bij de politie ook.' Hij geeft een voorbeeld van een bejaardentehuis waar sprake was van overlast door jongeren in de buurt. Door de bejaarden in contact te brengen met de jongeren is de overlast afgenomen. Met als gevolg dat de bejaarden in het vervolg de

problemen met jongeren zonder inmenging van de politie oplossen.

De voorzitter stelt de vraag of het niet te ouderwets gedacht is dat oude sociale verbanden weer terug komen in de stad? De politiefunctionaris geeft aan dat de praktijk leert dat het kan. 'Het gaat niet vanzelf, maar het kan wel.'

Henk Koedood, directeur basisschool, merkt op dat het van belang is dat je dezelfde taal leert spreken. De onderwijssector en de welzijnssector praten nogal eens langs elkaar heen. 'Nu is het zo dat de kinderen leren tussen 9 en 15 uur en dat na 15 uur welzijn ze mag bezighouden. Maar de kinderen leren de hele dag door. Je kunt veel meer samen optrekken.' De heer Koedood doet het voorstel om sociaal cultureel werk en onderwijs minder verkokerd aan te bieden, en in de toekomst sociaal cultureel werk onder schooltijd activiteiten te laten organiseren en de school een belangrijkere plek te geven in de naschoolse opvang (na 15 uur). Op dit moment zijn welzijn en onderwijs nog in te hoge mate twee gescheiden werelden. De vertegenwoordiger van DISCK reageert positief op de handreiking van de directeur.

Jan Jaap Kolkman, voorzitter Commissie Sociaal, reageert en zegt dat wat er gebeurt tussen de directeur van de basisschool en de vertegenwoordiger van DISCK positief is, maar tegelijkertijd blijkt geeft van het gebrek aan communicatie tussen de twee partijen. 'Winsemius zegt dat corporaties meer zou moeten sturen en investeren in leefbaarheid. Ik vind dat een interessante ontwikkeling. Interessant is dat vandaag ook naar voren komt dat onderwijs en politie welzijn willen inkopen. Het gaat om programmatische aanpak, in plaats van de projectencarrousel.'

De voorzitter vult aan: 'Winsemius geeft in de nog uit te komen WRR studie aan dat de vernieuwende initiatieven op gebied van leefbaarheid van de corporatie, onderwijs en politie zullen komen. Hoe zit dat bij woningbedrijf WBR?' 'Wij participeren in Mensen Maken de Stad, met enig creativiteit is dat vernieuwend te noemen. Bovendien investeren wij in buurtbemiddeling en Thuis Op Straat', aldus van Gelder. Hij geeft ook aan dat het

woningbedrijf in de toekomst meer profijt zou kunnen hebben van de expertise van welzijn.

Stijn Brakkee, lid van de commissie sociaal, merkt op dat er door de verschillende partijen nog veel langs elkaar heen gewerkt wordt. Hij geeft een paar voorbeelden. 'Welzijn heeft in Middenland veel geïnvesteerd in twee straten, vervolgens zijn het deze twee straten die geherstructureerd worden. Hierdoor gaat er erg veel energie verloren. Een ander voorbeeld: mensen in Middenland zijn enthousiast gemaakt om mee te doen aan Mensen Maken de Stad. De mensen willen wat doen, vervolgens lopen ze tegen de overheid die alles tegenwerkt. Als je burgers wilt activeren dan moet je wel ruimte maken. Op dit moment komen bewoners teveel beren op de weg tegen.'

De voorzitter sluit de plenaire discussie af met vier centrale thema's die meegenomen kunnen worden in de werkgroepen.

- 1 Consistentie en continuïteit versus vernieuwing.
- 2 Samenwerking.
- 3 Bezig met formatie, geld, organisatie en beleid versus aan de slag.
- 4 Levens-/buurtechte indicatoren voor welzijn (zicht op dagelijkse werkelijkheid).

De werkgroepen

Elke werkgroep besprak één thema aan de hand van de volgende vragen.

- 1 Wat is de belangrijkste doelstelling? (Wat moet er gebeuren en wat willen we bereiken?)
- 2 Op welke manier willen we aan de doelstelling werken? (Welke partijen spelen hierbij een rol en op welke manier? Welke programma's, activiteiten projecten, voorzieningen kunnen worden ingezet?)
- 3 Hoe zorgen we voor een goede afstemming en samenwerking?

Werkgroep Jeugd en overlast (Jeugd en veiligheid)

Er ontstond discussie over de titel van bijeenkomst. De door de deelgemeente aangedragen titel Jeugd en Overlast is een te

negatieve insteek. Het zou moeten gaan over veiligheid. Binnen veiligheid kan zowel gesproken worden over preventie en correctie als repressie. De vraag is waar de grens ligt tussen repressie (domein van de politie) en preventie en correctie (terrein van welzijn). De titel van de werkgroep is gewijzigd in Jeugd en Veiligheid.

Wat is de belangrijkste doelstelling?

Het thema Jeugd en Veiligheid is een erg breed terrein en dus verschillend te definiëren en interpreteren. De diverse disciplines (politie, opbouwwerk, sociaal cultureel werk, categorale instellingen, ambtenaren) geven er op verschillende manieren invulling aan. Welzijnswerk zit in de preventie en correctie sfeer (aansturen op zelfredzaamheid en voorkomen van normoverschrijdend en/of crimineel gedrag). Politie meer op repressie.

De volgende twee doelstellingen zijn geformuleerd:

- jeugd & jongeren worden in staat gesteld in een veilige omgeving op te groeien, waarin zij zich gerespecteerd voelen;
- jeugd en jongeren worden in staat gesteld zelfstandig keuzes te maken en de consequenties van hun handelen in te zien.

Op welke manier willen we aan de doelstelling werken?

Welke partijen spelen een rol bij het realiseren van de geformuleerde doelstelling? Naast de deelgemeente speelt ook de centrale stad een belangrijke rol. De volgende partijen zijn onderscheiden:

- uitvoerende partijen (deelgemeente / centrale stad);
- bestuur (DG / stad), politiek (DG / stad);
- scholen / onderwijs;
- ouders;
- omgeving (informele netwerken, informele economie).

Op welke manier willen de aanwezigen aan de doelstellingen werken? Aangegeven wordt dat het huidige (activiteiten)programma een bijdrage levert aan het realiseren van de doelstellingen, bijvoorbeeld door jongeren alternatieven te bieden voor een goede en nuttige dag en vrijetijdsbesteding, ondersteuning te bieden bij het maken van de goede keuzes (gericht op scholing, arbeid e.d.) en van informatie te voorzien. Ook worden aanpakken benoemd die zich richten op één bepaalde jongeren-

groep met specifieke problemen. De signaleringsfunctie van (welzijns)professionals wordt ook gezien als kerntaak.

Is het voldoende om over de huidige aanpak(ken) te spreken? Moeten er niet meer out-of-the-box worden gepraat? Meer zoeken naar innovatieve en vernieuwende oplossingen? Men is niet tegen het zoeken naar vernieuwing. Er moet toch vooral worden doorgaan met de dingen doe goed gaan! Kritiek wordt geuit over de door Engbersen geformuleerde tegenstelling tussen consistentie, continuïteit versus vernieuwing. Deze tegenstelling is onterecht. Het is zelfs de vraag of continuïteit (zekerheid, programmatische aanpak) geen voorwaarde is om tot vernieuwing te komen.

De aanpak:

- Signaleren van problemen. Samenwerking en afstemming zijn hier sleutelwoorden. Het mag niet zo zijn dat iedere instelling weer opnieuw begint met signaleren.
- Voldoende 'uitvoerders' om iets met de signalen te doen. De ervaring is dat er nu veel wordt gesignaleerd (men weet wat de problemen zijn en wat er moet gebeuren) maar dat het schort aan uren bij de uitvoering.
- Gesignaleerd is dat er meer behoefte is aan een aanpak die pedagogisch dan wel agogisch van aard is. Normatief en paternalistisch ging volgens sommigen te ver. Wel werd opgemerkt dat men correctie en repressie niet uit het oog mag verliezen.

Hoe zorgen we voor een goede afstemming en samenwerking?

Er is slechts kort stil gestaan bij deze laatste vraag. Van belang is dat er duidelijke taakomschrijvingen zijn, procedures vaststaan en men op de hoogte is van elkaars activiteiten en projecten.

Werkgroep Leefbaarheid

Wat is de belangrijkste doelstelling

De volgende doelen werden door de werkgroep geformuleerd:

- samenhang tussen oude en nieuwe bewoners;
- bewoners de middelen bieden om (mede-) verantwoordelijkheid te nemen voor schoon, heel, veilig;

- het Engelse model': welzijnswerk als onderdeel van corporaties;
- doelstelling: veilig, kwaliteit fysieke omgeving, ruimte voor kinderrijke gezinnen;
- voorkomen isolement.

NB De doelen hangen samen (één verhaal)

Op welke manier willen we aan de doelstelling werken?

Als middelen werden genoemd:

- Mensen Maken de Stad;
- ketenaanpak;
- wijkdiagnoses;
- voorwaarden scheppen;
- werk.

Hoe zorgen we voor een goede afstemming en samenwerking?

- Aanpak van de uitwassen -> overheid en corporaties moeten het welzijnswerk rugdekking geven.
- Netwerken bouwen/benutten.
- Wijk-/straatdiagnose: zorg voor een gezamenlijke probleemdefinitie.
- Zorg voor regie/eigenaar van de problemen.

Werkgroep Onderwijs

Wat is de belangrijkste doelstelling?

Door de werkgroep onderwijs werden de volgende doelen geformuleerd:

- levensecht leren (hoofddoel), gericht op:
- sociale competenties;
- maatschappelijke participatie;
- ontwikkelingskansen van het kind;
- betrokken ouders (ondersteunend), pedagogische competent.

Op welke manier willen we aan de doelstelling werken?

Er is voor dit thema al een duidelijk beleidskader aanwezig: het onderwijskansenzone (OKZ) beleid. De volgende middelen werden genoemd:

- starten in de voorschool (peuterspeelzaal, kinderdagverblijf);
- leren met overstap naar welzijn;

- ouders betrekken bij (voor)school;
- spelend leren;
- samenwerking eerste (thuis), tweede (voorschool, school, bso) en derde opvoedmilieu (welzijn).

Vervolgens werden de doelen en de middelen verder uitgewerkt voor de verschillende betrokkenen.

Ouders:

- leren opvoeden: taak welzijn/SMW/JGZ;
- betrokkenheid (onderwijsondersteunend);
- participatie (meedoen in school).

Kinderen:

- opvoeden tot burgerschap;
- ononderbroken schoolloopbaan.

Professionals:

- dialoog/partnerschap;
- school: kerntaak is onderwijs;
- signaleren/ actief betrekken – aanspreken.

SMW en opbouwwerk spelen hierbij een rol.

Belangrijk hierbij is hoe de vraag in beeld gebracht kan worden: door het de ouders zelf te vragen en door de signalerende functie te benutten van (para)professionals (toeleiding/ brugfuncties zoals assistent ouderbetrokkenheid op elke school, wijkfeliciteatsdienst). Bij het luisteren naar ouders is respect belangrijk. Hierbij werd ook gewezen op het belang van de 1e taal voor ouders (het signaal dat allochtone ouders hun kind niet meer naar de voorschool sturen vanwege de angst dat het kind de 1e taal niet meer spreekt). Voorts werd opgemerkt dat een eenzijdig accent op achterstand leidt tot segregatie in voorzieningen. De Brede school is er voor iedereen van 2-12/12+: het aanbod afstemmen op de behoeften.

Hoe zorgen we voor een goede afstemming en samenwerking?

Het OKZ beleid is een goede basis, maar een aantal scholen valt buiten de OKZ structuur. Ouderbetrokkenheid is als thema ook elders belangrijk:

- gezamenlijke programmering en commitment aan programma;
- elkaar treffen, goede communicatie;

- gezamenlijke wil: gedeelde visie/ duidelijke doelstellingen, partnerschap onderwijs-welzijn, aan blijven werken, erkenning van elkaars kerntaken/ kwaliteiten, erkenning noodzakelijke meerwaarde afstemming 2e en 3e opvoedmilieu;
- SMW als basiszorgstructuur.

Verantwoordelijk voor de financiering van de bijdrage van welzijn aan het onderwijs zijn de deelgemeente (basis: welzijnswerk, onderwijsopbouwwerk) en de stad: SMW, brede school (coördinatie), ROAP, actieplannen (niet structureel), projecten (niet structureel).

Tot slot werd nog aandacht besteed aan relevante ontwikkelingen en knelpunten. Een belangrijke ontwikkeling is meer aanbod in en rond school. De praktijk is dat ambitieuze doelstellingen zich niet goed verhouden tot randvoorwaarden/ middelen (knelpunt). Verder is sprake van veranderende verhoudingen: de autonomie/zeggenschap van scholen neemt toe; en de overheid veronderstelt inkooprelaties/marktwerking. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot verschuivingen, onzekerheid, verzakelijking/concurrentie waarop we moeten anticiperen, maar hoe? Door allianties aangaan en convenanten te sluiten. Daar zijn kaders voor nodig (publiek <-> privaat; kwaliteitszorg en -bewaking). De vraag is hoe een basisinfrastructuur voor iedereen gewaarborgd kan worden. Gewezen werd op de nota over lokaal beleid die bouwstenen levert. Er komt een Rotterdamse nota die mede hierop is gebaseerd waarin duidelijkheid moet worden geboden over positionering, verantwoordelijkheden, regiefuncties. De vraag werd gesteld hoe het welzijnswerk hierop reageert. De brancheorganisatie (BOSS) ontwikkelt een kader.

Plenaire terugkoppeling en afrondende opmerkingen

Na de rapportage uit de drie werkgroepen benoemde Godfried Engbersen tot slot vijf belangrijke punten die naar voren kwamen tijdens de conferentie(s).

- 1 We moeten de samenleving in Delfshaven preciezer in beeld krijgen (straat-, blok-, wijkdiagnoses).
- 2 Iedereen benadrukt (het belang van) de grotere rol van burgers. Over de mate waarin verschillen de meningen. We moeten respect tonen voor burgers en tegelijkertijd hogere eisen stellen aan de eigen verantwoordelijkheid.
- 3 Gezamenlijke aanpak moet beter kunnen.

- 4 Meer normatief. Repressief optreden indien nodig.
Daarnaast normerend pedagogisch zonder paternalistisch te zijn.
- 5 Andere vormgeving / organisatie van het beleid. Publiek –
privaat.

Johan Grijzen sloot de conferentie af met de conclusie dat uit deze conferenties blijkt dat er een goede basis aanwezig is voor de dialoog in Delfshaven. De sfeer is open en er kan veel gezegd worden. Verder is hem opgevallen de enorme betrokkenheid van alle partijen bij het werk en het welzijn in Delfshaven. Het lijkt hem de moeite waard om dit soort bijeenkomsten jaarlijks te organiseren. Dergelijke regelmatige discussies met de betrokken partijen kunnen ook vernieuwende dingen opleveren. Hij vindt in ieder geval de conferenties en de voorbereiding ervan zeer de moeite waard. Er zijn bouwstenen gelegd om verder te kunnen onder het motto: het wordt nooit perfect, maar het kan wel beter

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Inleiding

De Rotterdamse deelgemeente Delfshaven wil haar kaderstellende rol bij het welzijnswerk in de deelgemeente beter vormgeven. De portefeuillehouder wil, in samenspraak met de commissie sociaal van de Raad, graag bouwstenen aangereikt krijgen voor een verbeterde kwaliteit van zowel de inhoud van de kaders als de wijze waarop deze kaders worden bepaald.

Het Verwey-Jonker Instituut heeft in opdracht van de deelgemeente Delfshaven een inventarisatie verricht ten behoeve van de inhoudelijke voorbereiding van twee werkconferenties, met als doel de dialoog tussen verschillende betrokkenen op gang te brengen.

De algemene vraagstelling luidt: Op welke wijze kan de deelgemeente Delfshaven haar kaderstellende rol voor het welzijnswerk in haar deelgemeente vormgeven en welke inhoudelijke kaders kan de deelgemeente voor de middenlange termijn stellen om de kwaliteit van de aansturing en de uitvoering van het welzijnswerk te verhogen?

Op basis van de inventarisatie en de conferenties trekt het Verwey-Jonker Instituut in dit hoofdstuk conclusies over en doet aanbevelingen voor de vormgeving van de kaderstellende rol van de deelgemeente en de inhoudelijke thema's en prioriteiten. Het

Instituut maakt echter geen missie of visie en stelt geen prioriteiten in Delfshaven. Het Instituut draagt overwegingen aan en gebruikt informatie uit de inventarisatie en de conferenties om te beoordelen welke zaken in Delfshaven voor betrokkenen blijkbaar belangrijk zijn.

6.2 Kaderstellende rol

Het begrip 'kaderstelling' zorgt in de dagelijkse praktijk voor veel vragen. De VNG (2004) definieert het begrip als volgt:

"Kaderstelling is het normeren van het inhoudelijke, financiële en procedurele speelveld waarop het college zijn bestuursbevoegdheden uitoefent. Kaderstelling staat daarmee gelijk aan opdrachtformulering. De kaders die de raad stelt, zijn op te vatten als opdrachten en randvoorwaarden waarbinnen het college een bepaald onderwerp uitwerkt en ter hand neemt.

Over de huidige invulling van de kaderstellende rol van de deelgemeente wordt door instellingen als ook door verantwoordelijke ambtenaren en raadsleden onvrede geuit. De raadsleden en verantwoordelijke ambtenaren zitten in een overgangperiode, de invoering van het duale systeem ter vervanging van het monistische systeem is nog niet uitgekristalliseerd. Voor de partijen is het zoeken naar een goede uitvoering van de 'nieuwe' verantwoordelijkheden en taakstellingen. De Commissie Sociaal geeft aan in samenspraak met welzijnsinstellingen kader te willen stellen voor een periode van 4 jaar. Ook de instellingen geven aan behoefte te hebben aan de lange termijn agenda. Het ontbreken van een sociale agenda voor een periode van 4 tot 8 jaar wordt als groot gemis ervaren.

Voor het tot uitvoering brengen van de kaderstellende rol van de deelgemeente is een dialoog tussen welzijnsinstellingen en verantwoordelijke ambtenaren en raadsleden onontbeerlijk. Tijdens gesprekken is naar voren gekomen dat het hieraan ontbreekt.

Brede steun voor het voorstel voor een procedure voor de kaderstelling
 Op basis van de inventarisatie hebben de onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut het volgende voorstel gedaan voor een procedure voor de kaderstelling (zie ook paragraaf 3.10).

	Raad (Commissie sociaal)	College en ambtenaren	Instellingen
1.	Visie op welzijn ontwikkelen voor 10-12 jaar.	Visie voorbereiden en uitwerken	Trendrapportage (input voor de visie op welzijn).
2.	Sociale agenda met prioriteiten voor 4-8 jaar (op hoofdlijnen).	Sociale agenda voorbereiden en uitwerken.	Trendrapportage (input voor de sociale agenda).
3.	Periodeplan 4 jaar: opdracht aan het welzijnswerk.	Periodeplan voorbereiden en uitwerken. Opdracht uitzetten bij de instellingen.	Strategisch plan 4 jaar (gezamenlijk) aanbod van het welzijnswerk (leidraad voor de uitvoering).
4.	Jaarlijkse toetsing.	Toetsing voorbereiden en uitvoeren m.b.v. jaarverslagen van de instellingen.	Jaarverslag (input voor de jaarlijkse toetsing). Overleg met de deelgemeente.
5.	Bijstelling periodeplan.	Bijstelling periodeplan voorbereiden en uitvoeren.	Signaleringsrapportage (input voor de bijstelling van het periodeplan van de deelgemeente, en het eigen strategisch plan en het jaarplan).
6.	Aan het einde van de zittingsperiode: toetsing en bijstelling sociale agenda.	Toetsing en bijstelling sociale agenda voorbereiden en uitvoeren.	Trendrapportage (input voor de toetsing en bijstelling sociale agenda).

Tijdens de conferenties bleek dat dit voorstel breed gesteund wordt. Het verdient aanbeveling deze procedure met de betrokken partijen verder uit te werken en daarbij de centrale punten die uit de inventarisatie en de conferenties naar voren kwamen te betrekken (hieronder samengevat).

Dialogo onontbeerlijk

Voor het tot uitvoering brengen van de kaderstellende rol van de deelgemeente is een dialoog tussen welzijnsinstellingen en verantwoordelijke ambtenaren en raadsleden onontbeerlijk. Tijdens de interviews en de werkconferenties is naar voren gekomen dat er bij alle partijen een grote behoefte aan en bereidheid tot samenwerking is. De conferenties hebben hiervoor een goede basis gelegd.

De start van het proces van kaderstelling en de belangrijke spelers in het veld

In zijn openingstoespraak tijdens de eerste conferentie benoemde de portefeuillehouder de betrokken partijen en deed een voorstel voor de start van het proces. De belangrijke spelers in het veld zijn het DB, de portefeuillehouder en de ambtelijke staf; de deelraad(commisssie); de gemeente (en nog hogere bestuurslagen); het welzijnsveld; belanghebbende partijen (onderwijs, woningcorporaties); en inwoners van de deelgemeente. De portefeuillehouder is verantwoordelijk voor de start van het proces van kaderstelling en de voortgang ervan. De start van het proces zou als volgt kunnen verlopen. De portefeuillehouder krijgt de opdracht van de raad tot het maken van een analyse van de sociale staat van Delfshaven; de raad bespreekt deze met instellingen, bewoners, etc.; de raad stelt de analyse vast; de (nieuwe) raad formuleert een visie op welzijn en bepaalt de prioriteiten; de raad vraagt daar nadere uitwerkingen (beleid) op; koppelt de resultaten terug naar de instellingen, etc.; en stelt vast.

Behoeftte aan informatie en visie bij alle betrokkenen

Uit de eerste conferentie kwam verder naar voren dat er bij alle betrokkenen grote behoefte is aan de uitwisseling van informatie en het ontwikkelen van een visie in een gestructureerd proces. Daarbij gaat het niet om informatie in de vorm van productiecijfers, maar om kengetallen. Cijfers dienen als waarschuwingsslam-

pen voor de instellingen en de politiek en zijn aanleiding voor nadere analyse. Overigens zijn voor de kaderstelling, de 'watvraag', andere cijfers nodig zijn dan kengetallen. Kengetallen geven aan wat we willen bereiken.

Behoeftte aan informatie bij en ondersteuning van de deelraad

Gezien de complexiteit van de materie kan de deelraad bij de kaderstelling niet zonder adequate informatievoorziening door alle partijen en ondersteuning door DB en ambtenaren die de kaders ontwikkelen en uitwerken. Het moment waarop de uitwisseling van informatie plaatsvindt, is daarbij cruciaal. De kaderstelling moet beginnen bij een lange termijn visie vanuit de politiek, maar in dialoog met de professionals. Uitwisseling van informatie kan plaatsvinden in 2-3 bijeenkomsten met het veld waarin de raad vraagt en toetst en pas daarna de lange termijn visie vaststelt. Gewezen werd op de wijkanalyses en wijkvisies die in het verleden werden gemaakt. Het wijkniveau is echter te gedetailleerd. Het gaat ook om een plek waar je bij elkaar komt en informatie kunt uitwisselen (zoals de werkconferentie). Uitwisseling is cruciaal.

Vaststellen van pijlers van welzijn vanuit het oogpunt van professionalisering

Vanuit het oogpunt van professionalisering is het niet alleen belangrijk om speerpunten voor welzijn te formuleren op basis van de actualiteit, maar ook vast te stellen wat de belangrijke pijlers zijn van welzijn ofwel de basisvoorzieningen om te voorkomen dat die elke keer opnieuw bevochten moeten worden. Het gevaar van speerpunten kan zijn dat de relatie met andere velden uit het oog wordt verloren en dat er geen geld is de noodzakelijke basisvoorzieningen om wat aan die speerpunten te kunnen doen. Vastgesteld moet worden wat er aan basisvoorzieningen nodig is, hoeveel en waarom. Het API-model (Ad hoc, Programma's, Infrastructuur) kan behulpzaam zijn bij een evenredige verdeling van de middelen.

Kwantiteit versus kwaliteit

Naast een algemene visie is er behoefte aan concretisering: operationalisatie van problemen, ontwikkelingen, cijfers in de lokale context. We moeten waken voor 'informatie-inflatie'. Door

de vele monitoren die Rotterdam rijk is, bestaat de kans dat waar het om draait uit het oog wordt verloren. Daarbij is ook de taal die gehanteerd wordt van belang. Vaak worden vage abstracte begrippen (bijvoorbeeld sociale cohesie) gebruikt waarin iedereen zich wel kan vinden. Er is behoefte aan een concrete taal voor de problemen en de aanpak.

6.3 Thema's en prioriteiten

Uit de inventarisatie kwam naar voren dat de belangrijkste ontwikkelingen waarmee de deelgemeente Delfshaven zich geconfronteerd ziet niet zozeer lijken te liggen in een veranderende maatschappelijke context. De thema's die aandacht behoeven, lijken de laatste jaren wel min of meer dezelfde te zijn. Accentverschuivingen zijn er natuurlijk altijd, maar de sociale vraagstukken veranderen niet wezenlijk. Tegelijkertijd is er wel de roep om een meer systematische analyse van wat de urgente vragen op deelgemeente niveau zijn. Op basis daarvan zou een visie op de toekomst van de deelgemeente moeten worden geformuleerd. De behoefte aan een meer systematische analyse kwam al tijdens de eerste conferentie naar voren. In de tweede conferentie werd daaraan toegevoegd dat we de samenleving in Delfshaven preciezer in beeld moeten krijgen (straat-, blok-, wijkdiagnoses). We bevelen aan een lange termijn visie op deelgemeentelijk niveau te ontwikkelen op basis van een meer systematische analyse van actuele vraagstukken en verwachte ontwikkelingen in de deelgemeente.

De veranderende verhoudingen tussen stad, deelgemeente en instellingen

Ontwikkelingen die momenteel de meeste impact lijken te hebben, hebben betrekking op de veranderende verhoudingen tussen stad, deelgemeente en instellingen door enerzijds de roep om kwaliteitsverbetering van het welzijnswerk en anderzijds een nieuwe sturingsystematiek vanwege het duale stelstel. Er ligt een uitdaging voor de deelgemeente en de instellingen om elkaar in nieuwe verhoudingen te vinden. Elkaar hierin erkennen betekent niet dat er geen spanningen zullen zijn. Het met elkaar eens worden over wat je wilt bereiken zal de basis moeten zijn voor

het uitkristalliseren van de nieuwe rollen die de verschillende partijen hierbij gaan innemen. Maar om de doelen te kunnen bepalen is een degelijke analyse van de specifieke problematiek in Delfshaven nodig.

Vertrouwen in de burger

Iedereen benadrukt (het belang van) de grotere rol van burgers. Over de mate waarin verschillen de meningen. Instellingen en professionals zouden zich, binnen de gestelde kaders, veel meer moeten gaan richten op burgers (en andere instellingen). Van belang is dat burgers actief betrokken raken bij het functioneren van de instellingen. De vraag dient wel gesteld te worden hoeveel je van burgers kan verwachten. Voorkomen moet worden dat het verantwoordelijk maken van burgers eindigt in *blaming the victim*. Instellingen behoren burgers serieus(er) nemen, uit te gaan van het aanwezige oplossingspotentieel van burgers en tegelijkertijd hoge(re) eisen te stellen aan de eigen verantwoordelijkheid.

Consistentie en vernieuwing

De voorzitter benoemde aan het einde van de plenaire discussie van de tweede conferentie consistentie en continuïteit versus vernieuwing als een van de centrale thema's. Door aanwezigen vanuit de welzijnssector werd hier kritiek op geuit. Volgens deze stelling zou vernieuwing niet samengaan met een beproefde maar (ver)oude(rde) aanpak (bijvoorbeeld Opzoomeren). Het commentaar is dat men nu juist beleid mist dat een lange adem heeft. Het is juist belangrijk dat doorgedaan wordt met de dingen die goed gaan. Opzoomeren is geen voorbeeld van professioneel autisme of professionele ouderwetsheid. Men is voor het zoeken naar vernieuwing en nieuwe aanpakken die antwoorden kunnen geven op nieuwe vragen. De vraag wordt terecht gesteld of continuïteit en consistent beleid (zekerheid, programmatische aanpak) geen voorwaarde is om tot vernieuwing te komen.

De aanpak mag meer normatief zijn

Gesignaleerd is dat er meer behoefte is aan een aanpak die pedagogisch dan wel agogisch van aard is: normerend pedagogisch zonder paternalistisch te zijn. De professionele houding van welzijnsprofessionals mag meer sturende en normerend van aard

zijn. Een meer normatieve aanpak wordt bepleit, naast een corrigerende en repressieve aanpak.

Blijf in dialoog(de lerende deelgemeente)

De conferenties werden afgesloten met de conclusie dat er een goede basis aanwezig is voor de dialoog in Delfshaven. De sfeer is open en er kan veel gezegd worden. Dergelijke regelmatige discussies met de betrokken partijen kunnen voorzien in de behoefte aan het delen van kennis en het ontwikkelen van een visie, en aan afstemming en samenwerking. Ook kunnen ze nieuwe (gezamenlijke) aanpakken opleveren. Er zijn bouwstenen gelegd om met elkaar verder te kunnen onder het motto: het wordt nooit perfect, maar het kan wel beter. We bevelen aan om dit soort bijeenkomsten regelmatig - jaarlijks of om de twee jaar - te organiseren.

7 Literatuur en documenten

Goewie, R. (2003). *Inhoudelijke accountancy van sociaal-cultureel werk Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Hooijdonk, G. van (2003). *Is er toekomst voor bewonersondersteuning in Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Melief, W., Flikweert, M. & Broenink, N. (2002). *Heeft u er wat aan gehad? Bent u tevreden? Cliëntenraadpleging met het Satersysteem in het maatschappelijk werk*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Projectbureau Vernieuwingsimpuls Dualisme en lokale democratie (2004). *Uit de praktijk: de kaderstellende rol van de raad. Handreiking kaderstelling*. Den Haag: VNG Uitgeverij.

RMO (2004). *Bevrijdende kaders*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Veldboer, L. & Mak, J. (2002). *Trends in grootstedelijk welzijnswerk*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Vliet, K. van, Duyvendak, J.W., Boonstra, N., & Plemper, E. (2004). *Toekomstverkenning ten behoeve van een beroepenstructuur in zorg en welzijn*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Documenten

Gemeente Rotterdam

- Kaderbrief Welzijn, 18 mei 2004. Van College aan de gemeenteraad Rotterdam.
- Reactie Kaderbrief Welzijn Deelgemeente Delfshaven, 24 augustus 2004.
- Achtergrondnotitie Welzijn. Feiten en achtergronden bij kaderbrief Welzijn, 18 mei 2004
- Ambtelijke verkennende notitie welzijn. Ambtelijke werkgroep Kadernota Welzijn Gemeente Rotterdam, juli 2003

Deelgemeente Delfshaven

- In Delfshaven telt iedereen mee. Concept nota Sociale Integratie, sept 2003.
- Integraal Jeugdbeleid Delfshaven, 4 november 1997.
- Beleid zelforganisaties Samenwerken & Samenleven. Vastgesteld door de deelraad Delfshaven op 3 juni 2004. Deelgemeente Delfshaven, Rotterdam.
- Programmabegroting 2004, deelgemeente Delfshaven, oktober 2003.
- Agendapost voor deelraad betreffende Najaarsrapportage uitvoering moties 2004, 7 oktober 2004
- Algemene beschouwingen Delfshaven 2004, **VVD** Fractie voor Vrijheid en Democratie, 4 november 2004 (motie Buitenruimte, motie Deelgemeentebestel, Amendement middelen welzijnswerk).
- Algemene beschouwingen bij de begroting 2005, **CDA**. (motie woonzorgzone).
- De mythe van gordiaanse knoop. Bijdrage van **D66** aan de algemene beschouwingen van Rotterdam Delfshaven, 4 november 2004 (motie maatschappelijk werk, motie Ambulante jongerenwerk, Motie boek wandelroute Cool, motie evenementen, motie Stageplek, motie 'slooplokatie' voor en door jongeren, motie schoonhouden door jongeren, motie Opbouwwerk, motie Sociaal raadslieden, motie ouderenwerk, motie veiligheidsbeleving, Amendement Opbouwwerk, Amendement sociaal raadslieden, Amendement maatschappelijk werk, Amendement gecoördineerd ouderenwerk,

Amendement ambulant jongerenwerk DISCK, Amendement mentorraad).

- Algemene beschouwing begroting 2005. **Groen Links** (Motie Onderwijs Kansen Zone, Motie Invulling Boxenstelsel (zelforganisaties), Motie sociale reis, Amendement invulling boxenstelsel 1-2, Amendement specifieke arrangementen huiswerkbegeleiding.
- Algemene beschouwingen begroting 2005, **PvdA** (amendement opbouwwerk, AMW, gecoördineerd ouderenwerk).
- stukken m.b.t. de reorganisatie (dig).

Stichting Delphi Opbouwwerk

- Jaarverslag 2002, april 2003.
- Jaarverslag 2003, maart 2004.
- Werkplan 2004, oktober 2003.
- Werkplan 2005, juli 2004.
- Bruggen voor een leefbare buurt, mei 2001.
- Gast in de klas. Betrokkenheid van ouders bij het basisonderwijs in Delfshaven, februari 2004 .
- Kansen voor kinderen. Het onderwijsopbouwwerk in de praktijk, november 2002.

Stichting Delmatur

- Jaarverslag Stichting Delmatur 2002. Bouwen op fundament (dig).
- Jaarverslag Stichting Delmatur 2003. Van DelMaTuur naar Delmatur (dig).
- Werkplan Stichting Delmatur 2004. Hun toekomst – onze toekomst (dig).
- Werkplan Stichting Delmatur 2005 - Capaciteit en kwaliteit (dig).
- Plan ter voorkoming van het vroegtijdig schoolverlaten op de G.K. van Hogendorpschool. Juli 2003 (dig).
- Een toekomst te winnen, juli 2002 (dig).
- Opvoedingsondersteuning: achtergronden begrijpen en verschillen in verwachtingen overbruggen, april 2003 (dig).

DISCK

- Aanbiedingsbrief 6-maandsrapportage Holding DISCK (kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en sociaal cultureel werk), 15 juni 2004 (dig).
- Mensenwerk. 6-maandsrapportage 2004 - Stichting Sociaal Cultureel Werk DISCK, juni 2004 (dig).
- Tussentijds verslag KINDEROPVANG 2004 Disck, 11 juni 2004 (dig).
- 6 maandsrapportage Peuterspeelzaalwerk DISCK (dig)
- Jaarplan 2004 – DISCK (dig).
- Subsidiebeschikking 2004 Sociaal Cultureel Werk Holding DISCK (dig).
- Jaarverslag 2003 Stichting DISCK Holding (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, sociaal cultureel werk, werkgelegenheid & activering, servicebureau & vastgoed).
- Jaarplan & Subsidieaanvraag 2005 Stichting DISCK, mei 2004
- reorganisatierapport DISCK + onderzoeksrapport 2003.

JACD

- Actieplan JACD 2004-2005 (dig).

Bureau Sportstimulering (S&R) (010-4482255)

- Jaarplan 2004 Sportstimulering Deelgemeente Delfshaven, juli 2003.

SMDD (Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Delfshaven)

- Evaluatie POM (Project Oudere Migranten), mei 2003 (dig).
- POM Stand van zaken. Resultaten & toelichting subsidieaanvraag, augustus 2002.
- Pers over POM, 10 april 2003.
- Project Video Home Training, AMW, april 2001.
- Mantelzorgondersteuning in Delfshaven. Stand van zaken per mei 2003. Steunpunt mantelzorg Delfshaven.(dig).
- Tussentijdse rapportage 2004 (jan-sept) (dig).
- Evaluatie 2003 Samenwerking op Maat (dig).
- Samenwerking tussen de Stichting Mevlana Moskee en het Algemeen Maatschappelijk Werk van de SMDD, okt 2003 (dig).
- Gezinscoach Multi-probleemgezinnen, september 2004 (dig).

- Jaarverslag SMDD 2002 (dig).
- Jaarverslag SMDD 2003 (dig).
- Subsidieaanvraag en werkplan SMDD 2004, mei 2003 (dig).
- Subsidieaanvraag en werkplan SMDD 2005, mei 2004 (dig).
- Kans om te Kiezen, Werkplan SMDD 2003, april 2002 (dig).

SRR (Sociaal Raadslieden Rotterdam)

- Informatiefolder Sociaal Raadslieden Rotterdam.
- Verslag 2003 Sociaal Raadslieden Rotterdam Deelgemeente Delfshaven, juni 2004.
- Cijferoverzichten contacten 2003.
- Verslag 2002 Sociaal Raadslieden Rotterdam Deelgemeente Delfshaven, mei 2003.
- Werkplan 2004 Sociaal Raadslieden Rotterdam Deelgemeente Delfshaven, 18 juni 2003.

Achtergrondgegevens over de wijk

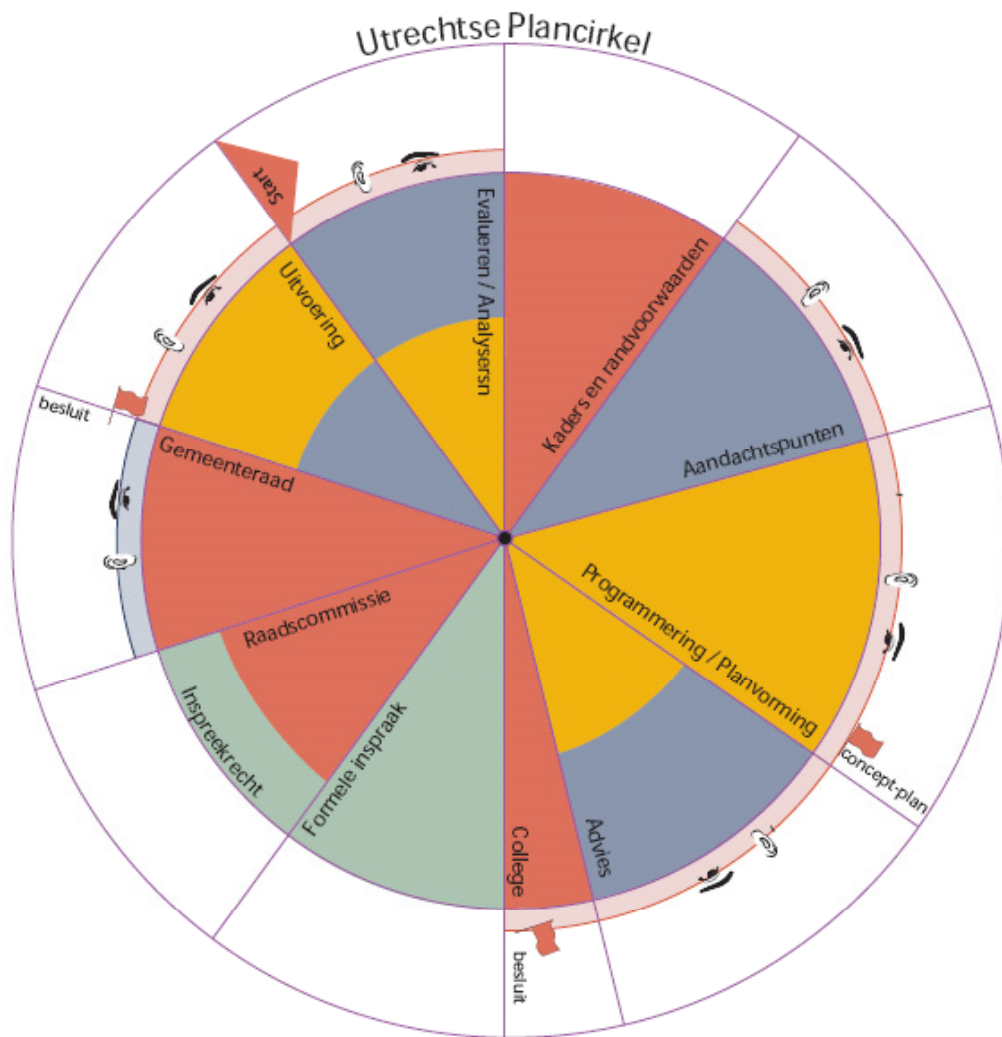
- COS
- www.delfshaven.rotterdam.nl

Bijlage 1 De Utrechtse Plancirkel

Het experiment met de Wijkaanpak in Uitvoering was voor de gemeente Utrecht onder meer een zoektocht naar de meest ideale afstemming van de nieuwe participatieve vormen van lokale democratie met de bestaande beleids- en begrotingscyclus binnen het representatieve systeem van gemeentelijk apparaat, gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Als de gemeente wijkraden immers reële invloed wil geven op het gemeentelijk beleid, dan zullen de voorstellen van de wijkraden op het juiste moment in het beleidsproces ingebracht moeten worden. Bovendien willen wijkraadsleden graag weten hoe ver hun invloed reikt. Met andere woorden: wie doet wat op welk moment met de adviezen van de wijkraden, wie beslist uiteindelijk en op basis van welke argumenten?

De gemeentelijke beleidscyclus in Utrecht ziet er als volgt uit:

- De wijkraden fungeren in eerste instantie als de stem van de wijk in het totstandkomen van het wijkprogramma. Zij leggen - onder meer via wijkraadplegingen - hun oor te luisteren bij de wijk en formuleren prioriteiten op basis van de opgespoorde wensen en verwachtingen.
- Wijkmanager en wijkaccountmanagers van de vakdiensten formuleren een concept wijkprogramma.
- De wijkmanager bespreekt dit concept met de wijkraad en stelt het eventueel bij.
- Het concept wijkprogramma gaat dan naar het college met een advies van de wijkmanager en met het eventuele commentaar van de wijkraad.

Representatieve democratie

- Leden van (college en) de gemeenteraad
- Gekozen, representatief
- Institutioneel
- Bevoegd tot besluiten over inhoud en proces
- Behorend tot een politieke partij
- Ogen en oren als de participatieve democratie aan zet is.

Participatieve democratie

- Leden van wijkraden
- Actieve burgers
- Zelf aangemeld, samengesteld
- Niet representatief
- Adviesrecht
- Situationeel
- Niet partijpolitiek gebonden

Vakdiensten en dienst Wijken

- Deskundige ambtenaren
- Vakdiensten, inhoud
- Dienst wijken, proces
- Niet partijpolitiek gebonden
- Bereiden adviezen aan het college voor
- Institutioneel

Inspraakverordening

- De wet geeft iedere burger het recht zijn mening naar voren te brengen over voorgenomen beleid/maatregelen.
- Participatieve democratie
- Situationeel

Planning, Mijlpalen

- Bij de start van programmering, beleidsvorming is een planning aan te geven met daarin in tijd de belangrijkste mijlpalen in de advisering, communicatie en besluitvorming
- Bij een heldere planning weten alle participanten in het proces hoelang het traject gaat duren en waar zij zich in het traject bevinden.
- Planning vast te stellen door het college bij de start van het proces.

© Gemeente Utrecht
info@reintjes@utrecht.nl

- Het college stelt vervolgens het wijkprogramma vast en stuurt voor zover nodig elementen daaruit door naar de gemeenteraad; bij de vaststelling geeft het college expliciet aan welke voorstellen van de wijkraad wel en welke niet werden overgenomen.
- De wijkwethouder koppelt de beslissingen terug naar de wijkraad en beargumenteert eventuele afwijkingen van de adviezen van de wijkraad.
- Het college geeft vervolgens opdracht tot uitvoeren van het wijkprogramma. De vakdiensten zijn eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het wijkprogramma. De wijkmanager stuurt de uitvoering van het wijkprogramma aan via de accountmanagers van de vakdiensten.

Om de verschillende stappen, rollen en bevoegdheden te kunnen overzien heeft de programmamanager van het gemeentelijk programmateam 'Wijkaanpak in Uitvoering' een zogeheten 'Plancirkel' (A.M. Reintjes; 2003) ontwikkeld, waarin visueel de verschillende partijen met hun activiteiten in de beleidscyclus zijn uitgetekend. Met behulp van deze plancirkel weet iedere partij, op elk moment, waar men zich in het beleidsproces bevindt, wie er aan zet is en wanneer er waarover beslissingen genomen gaan worden.

Bijlage 2 Checklist vragen kaderstelling

De VNG (2004, pp.18-19) geeft een voorbeeld van een checklist van vragen die de raad op voorhand zou moeten (laten) beantwoorden om tot kaderstellende uitspraken te komen die hout snijden.

1. Voor welk onderwerp gaan we kaders tellen: wat is de aanleiding, wat is de centrale vraag, welke knelpunten doen zich voor en hoe bakenen we het onderwerp af?
2. Welk resultaat willen we na de kaderstelling bereiken: willen we één uitgewerkt beleidsvoorstel of willen we meerdere varianten met keuzemogelijkheden?
3. Welke veranderingen willen we realiseren: wat zijn de doelen en de maatschappelijke effecten die we nastreven en met welke indicatoren evalueren we later of dit is gelukt?
4. Hoe willen we de verandering realiseren: welke oplossingsrichtingen kunnen we kiezen voor de uitwerking en uitvoering van het beleid en wat zijn daarvan de gevolgen?
5. Welke andere beleidskaders spelen een rol: welke oplossingsrichtingen kunnen we kiezen voor de uitwerking en uitvoering van het beleid en wat zijn daarvan de gevolgen?

6. Welke financiën en andere middelen willen we maximaal aan dit onderwerp besteden: welke kosten en opbrengsten verwachten we?
7. Welke doorlooptijd mag de uitwerking van het onderwerp maximaal kennen: wanneer willen we tussenresultaten zien en wanneer moet de uitwerking gereed zijn?
8. Welke (andere) partijen moeten er bij de uitwerking van het onderwerp betrokken worden: wie, wanneer en op welke manier? Hoe communiceren we met hen?

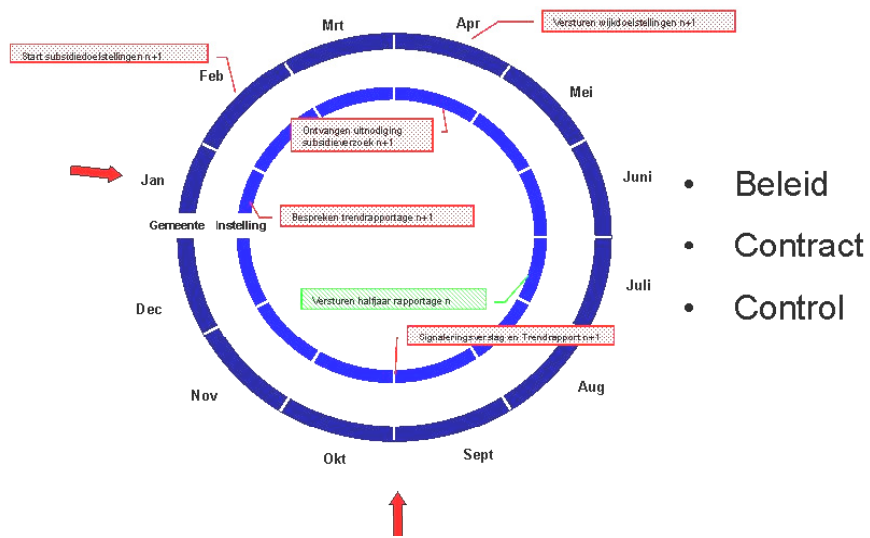
Bijlage 3 Prestatievelden WMO

De WMO omschrijft 'maatschappelijke ondersteuning' in zeven prestatievelden.

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. Het geven van informatie en advies;
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;
7. Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en verslavingsbeleid.

Bijlage 4 WILL model

WILL Cycli

Bijlage 5 IJkpunten buurtbemiddeling Delfshaven

Het Protocol buurtbemiddeling Rotterdam (REF?) bevat een kwaliteitsprotocol en een instrument met uitgangspunten en ijkpunten voor buurtbemiddeling in de deelgemeente Delfshaven die bij de (half)jaarlijkse evaluatie fungeren als toetsstenen van de beoogde sociale en maatschappelijke effecten van buurtbemiddeling. IJkpunten zijn referentiepunten waarmee jaarlijks de ontwikkeling van de projecten buurtbemiddeling in de deelgemeente Delfshaven worden vergeleken. Het gaat om projecten in 4 gebieden. Per gebied worden in het jaarwerkplan de ijkpunten toegesneden op de praktijk. De ijkpunten zijn bedoeld als waarschuwinglamp, niet als streefcijfer of ‘afrekeninstrument’. Indien de prestaties onder de kritische grens belanden, zijn zij voor de opdrachtgevers en projectleider aanleiding voor analyse van de situatie. Op basis daarvan wordt bepaald welke interventies en in welk verband nodig zijn.

IJKPUNTEN:

1. Het aantal aanmeldingen per buurt van 10.000 inwoners: 50
2. Aantal buurtraadsleden per 10.000 inwoners: 10 (min. 8)
3. Werving nieuwe buurtraadsleden per jaar: 2

4. Samenstelling buurtraad: van de 5 grootste nationaliteiten per buurt elk één (Zoveel mogelijk een afspiegeling van de bevolking op basis van de COS-cijfers per buurt.)
5. Aantal geslaagde bemiddelingen per jaar: 60% van de aanmeldingen (Met enig voorbehoud en met onderscheid in verschillende manieren per oplossing).

Bijlage 6 Geïnterviewde personen

Vertegenwoordiging van de Commissie sociaal:

Ineke Geerdink (plv. voorzitter, PvdA)

Stijn Brakkee (PvdA)

John Bijl (D66)

Mustafa Chbab (Groen Links)

Pascal Lansink (VVD)

Ellen Krijnen, beleidsmedewerker Welzijn Deelgemeente
Delfshaven

Ingrid Heijst, directeur Delphi

Ingo Veels, raad van bestuur Disk

Crista Vonkeman, raad van bestuur Disk

Adil Ciftci, projectleider Stichting Delmatur

Frank Nissen, projectleider JACD

Marianne Pottuit, projectleider Sport & Recreatie (S&R)

Jan Straetemans, directeur SMDD (Stichting Maatschappelijke
Dienstverlening Delfshaven)

Hans Groos, centraal bureau SRR (Stichting Sociaal Raadslieden)

Willemien Oosthoek, sociaal raadsvrouw Spangen

Hans Paternotte, sociaal raadsman Bospolder/Tussendijken

Colofon

opdrachtgever	Deelgemeente Delfshaven
financier	Gemeente Rotterdam
auteurs	Dr. K.P. van Vliet, drs. N.G.J. Boonstra, drs. A. Huygen
omslag	Korteweg Communicatie, Eindhoven
basisontwerp binnenwerk	Gerda Mulder BNO, Oosterbeek
opmaak	Marian de Bondt
uitgave	Verwey-Jonker Instituut

De publicatie

De publicatie kan gedownload/besteld worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u het rapport bestellen door te mailen
naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01,
onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam,
factuuradres en afleveradres.

ISBN 90-5830-174-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2005